

Cser László

BOLDOG SZÍVEM ÉNEKE

Kecskemét 1997

BOLDOG SZÍVEM ÉNEKE

Kiadja a KORDA Kiadó
Kecskemét, Lestár tér 2. (Tel.: 76/328-977)
Felelős vezető: dr. Bujdosó Gabriella
Megjelent a MERCATO BT. gondozásában (Tel.: 76/487-417)
ISBN: 963 9097 20 9
COFINEC HUNGARY Rt.-Petőfi Nyomda,
Kecskemét, Mindszenti krt. 63.

Cser László S.J.

BOLDOG SZÍVEM ÉNEKE

Versek és önéletrajz

KORDA KIADÓ
KECSKEMÉT
1998

ELŐSZÓ

Aki boldog, aki örül, az énekel – írja valahol Szent Ágoston. Cser László „naplóköltészete” – ahogy maga írja egyik kiadatlan versgyűjteménye előszavában –, „a pillanat, az idő és az időtlen játéka, sugallata, megélése”. Szinte kényszer vezérli: ki kell mondania örömét, kifejezni azt, amit megél, újra és újra. Ismétlések ugyan „vallomásai” Istenének, akivel belső párbeszédet folytat. Dehát – amint ismét csak ő maga írja – „ami fontos és lényeges, ami Lényeg, azt újra hangsúlyozni kell. Az újra és újra lehet, hogy olyan, mint a szerelmesek »szeretlek« szava. Mindig ugyanaz és sohasem ugyanaz. A hely, körülmény, helyzet, érzés, alkalom és más tízezer árnyalata a szónak az »ugyanazt« mindig »újjá« teremti és életre hozza.”

Boldog szívem éneke,
éhes lelkem élete,
tikkadt torkom hús vize,
hideg szívem melege,
bús létem szent élete.

...

Szülöm! Apám! Istenem!
Te vagy az én mindenem...

A költő így társalog – a belső várkastélyban – Istenével, Jegyesével. Távol az evilági gondok, a politikai események, a változó világ zsidongása. Ez már egy kicsit a menny előíze; hiszen arra a boldog együttlétre készülődik a költő élete alkonyán. A Jelenlétről tanúskodik ebben a szekularizált, Isten nélküli világban, amikor az emberek életükből, a közéletből is száműzik az Istent, és felejtik az Egyetlen Szükségest. Cser Lászlónál alig érezzük a mai ember egyik alapvető élményét: Isten távol van, hallgat, nincs szava és szíve a tengernyi szenvedésre. Ez a kísértés mindenkit megpróbálhat, a papok sem kivételek. Költőnkél azonban a biztos hit, a töretlen remény és az állandóan felizzó szeretet énekei e szoltárdalok.

1992-ben megjelent Cser atya verseiből egy bő válogatás, rendtársa, Morlin Imre válogatott verseivel együtt (Két jezsuita költő, Róma, 1992) – „A szív énekei” címmel. Ebben közzétettem egy korábbi tanulmányomat Cser László vallásos költészetéről, ezért most erről nem írok bővebben. A mostani csokorhoz még hozzátettük azt a „nekrológot” (önéletrajzot), amely a Magyar jezsuiták vallomásai I. című kötetben jelent meg.

A kis breviáriumot Csapóné, Gyarmati Irén nagy beleérzéssel és értéssel válogatta össze Cser László legutóbbi évei bőséges terméséből. Tanúságtétel ez a kis verscsokor a szerető Isten és Krisztusunk jelenlétéről, és jelzi azt, hogy a világ tavaszát csakis az élő Istenhez való visszatérés hozhatja el.

Szabó Ferenc

BOLDOG SZÍVEM ÉNEKE

*B*oldog szívem éneke,
éhes lelkem élete,
tikkadt torkom hűs vize,
hideg szívem melege,
bús létem szent élete.

*Ennyit jegyzek ötször is,
megismétlem százszor is,
énekelem, mondom is,
eszem-iszom, vallom is,
élve-holtan állom is:*

*Szülőm! Apám! Istenem!
Te vagy az én mindenem:
vágyam, hitem, sóhajom,
lázaimban nyugtatóm,
kedvem, könnyem, mosolyom.*

*Te vagy szívem éneke,
éhes lelkem élete,
tikkadt torkom hűs vize,
hideg szívem melege,
bús létem szent élete.*

A LÉTEM ÉRTELME

Jelenléted tapasztalni több
mint minden élmény nyolc évtizede.
Jelenléted boldog örvény
egy pillanat s az Örök Éneke.

Szívverés, nem az enyém,
a Tiéd, boldog, hogy hallhatom.
Lüktet a Mindenségben s bennem,
s én benned élek, élő – neked – atom.

Benned élni láz és nyugalom.
Teveled élni öröm és fájdalom.
Ha jössz a Teremtés egy velem,
ha elhúzódol, az élet gyöttelelem.

Lámpafény vagy, bennem égsz.
Oltárszekrény, kicsiny, de kész,
ember vagyok és Te az Istene.
Hogy hiszlek, tudlak: ez létem értelme.

KRISZTUS-ARC (Magyar mise)

Krisztus-fej az oltáron,
magyar fából faragva.
Két szeme félig csukott.
Keserű az ajka.

Befelé néz, kifelé lát.
Szomorú arc. Nem mosolyog.
Mennyit is kell élni-halni
élő-holt, jó magyarok!

Magyarokért száll az ének,
az ima a szíveken.
Nagyot sóhajt Jézus ajka:
KérjeteK így! Nagyon, igen!

Fejemen a tövisnyomok
kivéreznek frissen, újra.
Véres szemem értetek sír,
rátok néz, félig lecsukva.

SZAVAK

A szó lehanyatlik előtted, mint az árnyék:
jöveti az embert, de ködös, színtelen,
szívtelen, lélektelen: az érzést, ihletet,
a kint, örömet hogyan közvetítené?

A szó nem úgy mint a szív, a lélek az életé,
csak árnyék, talyiga az Út porában, csónak
az Élet vizén.

Mégis szavaimat hozzád emelem, nem mérem
Igédhez, de a vágyam és a Vágyad:
mindegyre közelebb szólít egymáshoz,
és szavaim, mint gyors vadászkutyák
vágatnak utánad,

és hoznák a zsákmányt: önfeláldozó szereteted.
A Teljes Életet, melyet sugároz minden Igéd,
mert Te egy vagy: szavad és tested-lelked
én Uram.

Ki mást keressek magamról szólni,
oldani bajaim béklyóját, magányom
börtönét? Te töltsd velem az Időt,
amit adtál! Kísérd lépteimet, reám
vigyázzál! és ha megszólalok, fogadd
ügyetlen szavam. Halld ki belőle
hogyan is mondom, milyen boldogan.

ADORÁCIÓ

A teljes magányban érek hozzád legközelebb,
senkiségem legmélyén találkozom veled.
Ahogy Teremtő Erőd tartja Világodat,
ahogyan fönntartja erős kezed,
ahogyan Lelkeddel áthatod és élteted,
úgy élek Veled.

Színed előtt – mindenütt jelen vagy –
az Imádat sóhajait küldöm neked,
a pusztuló élet tömjénfüstjét hódolatul
és minden új élet első lélegzetét.

Ne legyek más csak visszatükrözése annak,
aki vagy! Hála legyen minden léptem világodban,
és alázat a napi kenyerem fenséged színe előtt.
Szavaimat nyelje el közelséged, és utat
kegyelmed nyisson bennem, hogy egészen elérj.

Hogy egészen elérhesselek, veled lehessenek,
és a múltam ösvényei után jelened fénye vezessen
a jövő felé –, vagyis Feléd, hiszen
múlt – jelen – jövő egy benned, Időtlen!

OLTÁR I.

Az Édenkert Nyugalma messze mögöttünk.
Messze mögöttünk a Harmónia, a Béke.
Életünk egyetlen biztos menedéke,
Ki kezekben tartod sorsunk, hozzád futunk.

Az Édenkert Múlt, és ha Jövőnkbe nézünk,
a Te Örök Országodba hogyan érünk?
Elküldted áldott Fiad, hogy vezessen,
velünk éljen és haljon, hogy meg is mentsen.

Mert benne a vigasz, az erő, a béke, a jószág
bennünk az igény, hiány és fogyatékoság.
Ő az Élő Vizek Forrása, Üdítő Ital,
Napi Kenyér, aki táplál, amikor akar.

Amikor Jelei villannak, Lélek add, észrevegyük!
Amikor Jele megjelenik, segíts, hogy ott legyünk.
Áldása, békéje árad minden percen át
a lélekbe, aki kér, akit megáld.

OLTÁR II.

*H*ívsz, hát megyek.

Te hívtál életre és te vigyáztál rám,
akartad, hogy mert Közel vagy,
közeledben legyek.

Most ezen a reggelen is indulok,
hiszen billió apró léptem
hozzád vezet mindig közelebb,
és készülök ajándékot vinni neked.

Mit vigyek? Azt súgod: magad.
Én Istenem, elfog az iszonyat.
Könnyebb lenne ezt-azt vinni néked.
Borzadok, ha csak magamat kéred.

Gyűjtöm hát mindazt ami vagyok.
Levetem az álcát, álruhát –
bár az kicsit ragyog.
Segítesz lehántani mindent,
ami nem az „az én”.
Állok előtted mezítelenül,
lelki-pőréen.

Van valamim: alázatom szürke daróca,
ezt koptatom egyre jobban,
már elviselt, cafatos és nincsen gombja.
Betakar és az Őszinteség Hideg Szele
átfúj rajta, s ez valahogy a lelkem öröme.

Így megyek Szentélyedbe, Hozzád,
Oltárodhoz, Hozzád közel lépek.
Segítségül hívom annyi útitársam,
gyertek,
és minden szentek serege imámban
segítsetek.

HÁLA ÉS KÖNYÖRGÉS

A Hála napja minden nap,
s ha mondanék litániát,
amit kaptam, hála érte –
sorolnám minden percen át, –

inkább egy Sóhaj: Köszönet,
szívdobbanás harangja
és lelkem Hangja: Istenem,
s ezt Egész Valóm mondja, –

fogadd, ami voltam s vagyok,
időm, erőm, mi Érted élt,
s fogadd mit önzőn elhagyott
a büszke, lanyha „én”.

Segíts köszönni Létemet,
Hitem, Reményem Hozzád,
pezsdítsd, hogy járja Utadat
a léptem, s elérjek Hozzád.

Vagy: járj velem! Értelmemet
sugalld Magaddal: tudjam,
mi és hogyan áll jó helyén
a földi, zavart útban.

Akaratom Erődből éljen,
legyek erős a Jóra,
tetteim dicsérjenek
és térjenek mindig jobbra.

Gondoljak rád imával,
gondod emlékét hordjam,
készüljek fel a Jövőre
tudva: Tetőled kaptam.

Csak Magadat add cserébe!
Méltatlant, fogadj engem.
Emberségem olvaszd beléd
Hatalmas, Élő Isten.

ÉLŐ EGYMAGADBAN

*A*nappal éjre változik,
a zaj csendre.
Hűvös borogatás vagy Isten
az én forró szívemre.

Nyugtalanságomra béke,
borúmra derű,
hontalanságomban otthon,
Isten-melegű.

Változó világodban
örök változatlan,
mennyi mindent éltetsz
élő Egymagadban!

TENGERPARTON

*T*e kavarod föl a tengert,
harsogó vize a partra csapott.
Félelmes a viharod lelkemben is.
Akaratod? jelenléted harsogod?

Most oly nyugodt a kinti nagy víz.
Kis tavad, lelkem is olyan nyugodt.
Áldásod apró halai a mélyben,
és Lelked szivárványszárnyát suhogtatod.

SÓHAJ A BÖRTÖNBŐL

*A*miattad – üldözöttek
börtönrácsuk mögül
küldték ima-sóhajukat feléd,

én testem börtönéből szólok hozzád,
ó, bezárt lelkem! Uram,
hallgasd meg izenetét,

lelkem Lelkeddel élne,
de a test
ezer zártsága fogságba taszít,

hiába kiáltja a lélek,
akarja, küzdi, védi
megszentelt jogait,

a Test lehúzó. A Lélek emel.
Süllyeszd Lelked,
ki fogoly vagyok, belém.

A magam foglya. Az anyag foglya.
Szabadító Lélek, siess hozzám
át, át test-rácsom börtönén.

AKI HÁZAMBA LÉPTÉL

Aki házamba léptél,
Magad: a békéd hoztad el.
Lakást, ki vettél bennem
töltsd el a Lelkeddel:
rendezz, javíts és áldj
sejtemtől sejtemig,
testem sírjában hálj,
és aludj ott reggelig.

Nyiss szemet bennem, hajnalt –
Fény, Fény, én Istenem!
Uralkodj, élj és halj velem
Gazdám, életemen.

MONDOM ÉS CSAK MONDOM

*J*eleid közt botorkál a lábam,
Jeleidben dobog a szívem.
Fényed útján száll hozzád a lelkem,
Utad útján él az életem.

Nyögdécselés, szóhadarás,
lábam alatt szalma.
Egyetlen Szó! Végső Egész!
Életünk Jutalma.

Levegőnk vagy áldott Isten,
lélegzésed bennünk.
Időnk adod, Erőd adod,
s napról napra: Étkünk!

Magunkon túl, mégis bennünk,
messze-közel Élet!
Isteni Tett, Jóság, Öröm,
boldog, aki élhet.

Múló – élet, Örök – élet,
Próba, Áldás, Otthon.
Út, Igazság, Szeretet.
Mondom és csak mondom.

GALAMBDÚC

Galambdúc vagy. Élő.
Gyökereid mélyen a földben.
De nem ülsz tétlenül
az éltető rögben, –

galambszárnyaid tevékenyek.
Érzékeid szárnyán kirepülnek,
visszatérnek és megülnek
kíváncsi szemed pislantásán.

Vágyaid szárnyacsattogása között
beléd mennyi élmény ütközött!
Galambjaid, – érzékeid
sorra mind-mind hazahordják.

Körülvesznek otthonodban.
Körüllepik az Oltárt,
s imádban lelked
vállaira szállnak.

S ha Isten Lelke
Paténádra ér,
és Ő merül Kelyhedben el,
csak akkor lesz
étel, ital az Élmény –

áldozz Neki. Ne félj.
Ő akarja így,
hogyannyi érintésben
s mégis, csak Neki élj.

ÓRAÜTÉSRE

Ütött az Óra. Ötöt ütött.
Lassú felhő a föld fölött.
Az árnyék terül. Messze terül,
hét óra már és meg nem ül,

ballag tovább. Gyerek a perc,
táncos kis perc, hová sietsz?
Apád, az óra visz tovább,
s már itt az éj, jó éjszakát.

Kevesebb lettem, Óra, én.
Fogy az időm, a földi fény.
Nyúlik az árnyék. Éjszaka!
Megállok én, ő megy tova.

Az Idő felettem áthalad,
s reggel nem jön, új pirkadat.
Megállt az óra. Félreteszik,
sötét raktárba vermelik.

Időnek Ura, Végtelen,
ki velem voltál, maradj velem!
Ki Percem, Óráim és Napom,
Időtlened hadd hordozom.

RUHA

Serkenni késztet, kelj, ma hív
élni veled a Küldetés,
az Isteni Szent Akarat,
kiben él Tett és Pihenés.

Segíts öltözni, Istenem,
hitem fehérje hullj le rám,
borítsd be testem s lelkemet,
legyen hűvös, tiszta ruhám.

Remény cipője elvezess
utamon, mely talán köves,
s ha sima út, hát úgy legyen,
csak légy velem, s Isten szeress.

Szeretet meleg köntöse,
Isten melege, melegíts,
ki Szent Szerelmed őrizem,
ki kaptam, adjam magam is.

Így fölruházva küldj Uram
utad bejárni estelig,
amikor majd elpihentetsz
Magadban holnap reggelig.

NAPI IMA

Arcok sorakoznak elő
Arcodon át.

Reggeli imám az égre tekint.
Most önti a nap szét
áldott színeit.

A tájon a pázsit, a zöld
elnyúlik a szilárd föld fölött.

Arcok sorakoznak elő
Arcodon át,
így kéred tőlem
az imát.

Így nyújtom elő ezer arccal
magamat.
Arcok fedik el
az arcomat.

Arcok sorakoznak elő
Arcodon át.
Velük együtt kezdem
a napi imát.

SZABADON

Csak a Gondolat kössön,
rímed sokasága legyen szabad.
Csillagos ég, vagy szakadt
fátyol, akár a hang: csörgő patak.

Tedd szabaddá magad.
Megkötve élsz. Köt a pillanat,
leláncol az Idő, míg veled szalad,
de beépül oda, ahol
Örökre szabadon megmarad.

Így rímelj, dalolj, így kössön
az Idő, s tegyen szabaddá
az Örök Akarat, Akiben élsz,
s szabaddá lesz Idő és Pillanat.

SIRÁLYSZÁRNY

Sirályok röptét
nézted a szélben,
vitorla-szárnyak
szálltak a kékben,

kék ég alatt
fehér szárnyuk röpte
nagy örömet szárnyalt
ellankadt szívedbe,

lelkednek a szárnya?
küldd magad a szélnek,
Ég és Föld a Tied,
röptöd Uram: Élet.

OSTOR

Ostorozz, nézd a viharos szél
csapkodja a Tenger feszült bőrét,
fölsebzik az, villantja ezüst vérét
a bágyadt fényben, hol vezekel.

Emlékszel-e még, Vezeklő
celládban hogy fogtad az ostort,
s verted a hátad, mert bűnben
él a világ, s vezekelni kell érte.

Vezekelni együtt a Társakkal
a Világért, s bűneinkért,
csattanjon az ostor,
Irgalmazzon az Isten.

ZAJBAN

Zaj, zaj. Csendesedj
Világ,
nyílj ki szívemben
szótalan virág,
tölgy, tölgy,
ha zizzen leveled-
érintsd meg, érintsd
zajos szívemet.

Mert: bennünk is zajlik
a kinti vad Világ,
és gondozatlan a Kertünk,
tele halott Virág.

És szótlanul a tölgyek
helyettünk suhognak
halk, szüntelen imát
a mi Örök Urunknak.

EZT ÉLD

Sötét redőnyét fölvonta Földjéről
az Élet. Az Élet Ura, aki Isten.

Egyszerre felüti fejét minden,
minden, ami él a figyelő csendben.

Fény! Fény – madárhangokból száll az ének,
s nyáron a virágok fölemelt homlokkal élnek.

Télen az alázat hajlik mélyebbre Ura előtt,
s keresi Jóságát felhőben, felhő fölött.

Háború, zaj, születés, halál és Élet.
Múlnak a percek, ketyeg az óra,

jönnek, elmennek az Évek.

Sötét redőnyét lebocsátja – nézd az Este.
Ez van most, ezt éld. Ez a naplemente.

KÖLTÉSZETEMRŐL

A költészet különös tája között
vitt az utad. Utadat tudtad:
földi az az út, de reménye
szárnyakat ölt és röppen
hittel az Életben.

Az Élet? A magadé, a másé, az
Egyé –, akitől született.
Tőle való az a kis csermely is,
majd patakocska: a Költészet
szökkenő árja tebenned.
Magadat? Nem, Őt énekelted.

Magadon át –, de fogy már
ez a „magad”. Társas a magány,
az „én” visszaszorul, hogy
helyet adjon a Többnek.
Így éltél, s itt állsz most
költészeted csónakját odahagyva.

Ne gondolj többé már magadra.
Csak láss, míg lát a szemed,
higgy, míg éltet a lelked
és tested: költészetedet is
vidd, mosolyogva, ne sírva
a feledésbe, a sírba.

KÖNYÖRGÉS TELJESSÉGÉRT

Katicabogarak, hangyák, szöcskék nyomán,
szentjánosbogarak, szitakötők magas vonalán,
s mélyen a homályban, mint vakond a föld alatt,
mezítelen lélekkel, mint a pondró-hadak
vonulunk a sorsunk Útján, az Utadon, Isten!

Szent, mozdulatlan anyag-kövek között,
ott, ahol feléd emelik homlokukat a havas hegyek,
s arra, ahol patak, folyó, tó, tenger pihen
és életet kelt! Mennyi élet, a Víz életet nevel,
Teneked Isten, mert Törvényed sorsuk, életük.

Törvényed sorsuk, érdemük és életük,
csak mi vagyunk áldottak és felelősségedre vontak:
legyetek, mondtad s vagyunk, s bennünk a szabad akarat,
a szent Kötelesség és Szabadság, hogy Hozzád elvigyük
emberségünk Teljességét –, hiszen erre születtünk.

Ó, áraszd Lelked Fényét Utadra, hogy a lenti Sötét,
érzékeink csaló hívása, mely meglakja Önünk, s Ördögét
kintről belénkárasztja, Fényed árnyunkat törje szét,
hogy Téged lássunk, szomjazzunk, az Élet Egészét!
Mert minden csak rész magában, Te adod Magad hozzá,

Te utunk és szomjunk, éhségünk és vágyunk Többletét.

CSEND

A külső zajok elcsendesedtek.
Átvette uralmát bennem a Te Csended.
Hallgat a Csended, hallja hangjaim.
A Csended páma, nyugtatják álmaim.
A Csended rosta, minden hang
apró résein átszalad.
És ami lehull, a Csended tartja,
Önmagad.

Haragom elcsendesedett, feloldotta a Csended.
Kívánságom éhségeit kielégítetted.
Örömeim átváltoztak, nem az enyémei már.
Boldog, akinek Csendjébe a Te Örömöd száll.
Folytatni kéne, de mi a „folytatás”?
Te Cél vagy, Teljesség, Végállomás.
S ha új nap jön és életünk mint a garat,
tele új apróság-maggal, Te megmutatod Magad:
és fölőrlöd mindazt, amit termettünk, hogy legyen
Béke, Imádság, Csend. Isteni Jelen.

IMA

Tár táj ez itt. Otthon érzed-e itt magad?
Nézd a sziklapartot. A szikla ott kettéhasadt,
a homok repdes, vad szél kavarja fel.
Jobb vagy belül? Kicsit, vagy semmivel?

Ki károg benned? Varjúd a magány.
Üres vagy, néma. Csupa hiány.
Siess, szedj rőzsét, adják a kiszáradt fák.
Rakj tüzet magadban és gyufád? Egy „Miatyánk”?

Igen, imádkozz. Imád majd ad tüzet.
Meleget kérsz, hogy vigye hideged?
A közönyt, unalmat, sivatag-létedet?
Imádkozz. Melegítsd jéghideg lelkedet.

TERÍTETT ASZTAL

Ahogy a terített asztalról
a szórt morzsát
várják és szedik a verebek,

úgy irogatok én neked, Uram, énekeket,
aszerint, hogy asztalod nekem mit hágy,
vagyis: amint lelkembe szórod a kottát.

Magamban nem énekelek, énekelhetek-e másnak?
Van jogom énekelni a Világnak?
Csak Te vagy az Ének!

De ha Morzsa is Belőled ez az ének,
csak az én hangomon énekelhetek,
csak a szívemen át a Te Énekedet,

csak lelkem síkján, hegyén és völgyén,
életem hamujában és lángja között,
Te, Egész és Végtelen

a sejtések, homályok, Terített Asztala alatt,
szétszórva a Világban, bennem,
Közötted és életünk között.

ÉLET URA

Az óra: „hora” és a memória,
Emlékezés.

Utolsó kincsünk, gyűjtőkamra,
ó, ne szórd szét, el ne temesd
te, Feledés.

Elmúlt órák, napok és évek
vigyázz, lélek mind benned élnek,
vigyázz rá mindre, a moly
szét ne rágja, ó, szerte ne foszolj
gyönyörű szöttes, szürke, színes
hétköznapi és ünnepélyes
élet emléke, te az Élet.

Kiben a perc is Örök Élet,
kiben az óra jóra fordul,
kiben a nap s éj egyre kondul,
és hónap hónapra megtelik,
fogyó holddal fogyna a létünk,
de Te, ó, Élet szent Töltésünk,
vándoréveink boldog kora,
ó, Élet Ura, Ó, Élet Ura.

AZ ÉN ÉS AZ ÉN

Gyakorlom, belélegezlek Örök Te,
kilélegzem magamból az én kicsi „én”-em,
de visszalélegzem Teveled magamat.

Hiába bennem a jóakarat,
Kegyelmed túlsúlyát kérem,
hogy amikor magamat kilélegzem,
egyre jobban Téged lélegezzelek vissza.

Mert ez az élet titka:
a Tied mibennünk, a miénk Benned:
megengeded,
hogy magunkat lássuk, éljük, védjük,

aztán érezzük, tudjuk és éljük
a Többet, Magadat, a Teljes Én-t.
Mert Te vagy a Mindenek Én-je,
kisbetűs én-kénk Örök Éltetője

és nem nyugszik a létünk, csak Tebenned.
Elengedném, átadnám magamat, végy át,
kicsi én-em a te nagy Énedbe merülni engedd!

TERV

*M*it keresek én még itt, hiszen már ki tudja
hányszor majdhogy meg nem haltam.
S hányszor majdhogy meg nem haltam,
amiről nem tudok én, jaj én tudatlan!

Mit keresek? Nem keresek semmit, csak hordom
azt, amit már régen megtaláltam.
Tudva-tudatlan mindig itt volt,
velem élt, itt volt nálam.

A Tervet, a Célt, a Térképet: Időbeli Rajzát
és Örök Alaktalan Alakját, mindig hordtam.
Álltam, jártam, éltem az Isteni Tervben,
ahol én, a kis én jól megvoltam.

Mi a tervem? Az Isteni Terv bennem.
Sose szünetel az, ami mozdul.
Járom az Utat, s hallom az Időt,
ahogyan ki-kihagy és újra kondul.

FEHÉR-FEKETE

Szemeim redőnye legördül,
csukom magam az Éjszakába.
A Te Szemed mindig nyitott Istenem,
Te belelátsz a mi Éjszakánkba.

A nyugalomba, pihenésbe, az éjbe,
a halálon inneni, a halállal járó
remegésbe és szenvedésbe.

Sötétem és Fényed keveredik,
Fényeddel bennem egyre több vagy,
add, hogy ne legyek soha Szürke,
Közömbös, akit az Élet már-már elhagy,

de Fehér-Fekete, Fekete-Fehér,
bátor és boldog küzdelemben.
Harctér. Nem is annyira az én,
de már a Te szívedben.

LAKÓHELYED

Lakóhelyednek épült minden templomod.
Nem válogatsz. Mind meglakod.

Kicsi kis kápolna, nagy Bazilika:
Törvényed, Lelked otthona.

Virág a réteden hány millió?
Tengered mélyén mennyi élő, haló!

Törvényed csak ennyi: Szeress.
Istent emberben szeress, keress.

S mi: Törvényed háló, bár egybefog
lelkünk nyafog, az Ördög vigyorog.

Mit ér a Törvény, szabály, ha nem vezet
Tehozzád közelebb és közelebb?

Mennyifélék, mi embermilliók,
mind a Tied, de mind mások vagyunk.
Egy a Cél, Te, de sokféle ösvény az Utunk.

Áldott minden ösvény, templom, személy és hely,
ha Te vagy az a templom: élet, Szent Kehely!

Magadhoz vezetsz, Magadba gyűjtesz, Szeretet!
Minden, ami él, mindenki a Te Lakóhelyed!

A SZÍVEDEN

*M*i késztet beszélgetni veled?
Vagyis: imádkozni hozzád?
Hallod szavaimat? Figyeled életemet?

Messzinek látszol. Távol vagy tőlem?
Hallgatsz. Mégis Jeleid szólnak.
Jeleidre hangoltad lelki-fülem.

Nem vagy egy a Világgal, az csak Képed.
Vetület rólad. Csak sejtet.
Nem nyújt egészet.

Mégis, azon fogom magamat,
hogy veled társalogni visz
vágy, kedv, akarat.

Jelenléted nem látom, mégis
tudom, hogy itt vagy.
A hitem: lelkem szeme lát,

torzíthat, kicsinyíthet,
akár nagyíthat,
de nem csapja be magát.

Itt élsz: Világod karodban
mozdul, él, hal, pihen.
Mozgunk, élünk, halunk a Szíveden.

SÓHAJ

*M*i újság? A virágok ébrednek,
itt-ott moccan egy madár,
autó surran – nem velünk –,
s világosabb a láthatár.

Ellátok messzebb. Ott is – kérdem,
bár hat óra különbség, minden moccan?
Lélegzik az Élet. Jója-rossza
akarjuk, nem, hozzánk bekoccan.

A Külvilág! Már odabent, bennünk
mi ébred? Mi múlik? Mi hal?
Milyen virágok nyílnak ott?
Milyen élmények jönnek és

maradnak új, friss sóhajokkal.

VELED LENNI!

Szeretnék Veled lenni,
ha lehetne, jobban,
éltemben, holtomban,
ha lehetne, jobban.

Tudom, Velem voltál,
időmben, teremben,
eszemben, vágyamban,
dobogó szívemben,

velem voltál nap-nap,
percek percnyi tükrén,
ott álltál a Kereszt
üdvözítő fényén,

ott az Írásoknak
minden szavában,
ott sok embertársam
élet-igazában,

tenger tükrén csillansz
én Szent Uram Isten!
A szívemben dobbansz,
minden perced érzem,

Lennék Veled jobban,
éltemben, vagy holtan,
tennék jobban s lennék
a Te birtokodban.

Ó, A HANGOM VISSZAADTAD!

Ó, a hangom visszaadtad,
régi veréb-ének,
úgy csacsogok, hej de csattog
bennem most az Élet!

A Te Léted! – veled élem
napok széltét-hosszát,
átugrom a szakadékot,
s nem magas a hegyhát.

Hiszek benned! Bízom benned!
s az utam úgy járom
mint két faág tárt tenyerén
egy veréb-barátom.

ISTEN ANYJA, MÁRIA

*I*sten Anyja, Mária,
kinek Isten a Fia,
karodban a Gyermekek,
aki teremtett: Istened.

Végy karodba engemet,
kiért a Fiú, gyermeked,
hiszen, tudod, hogy rádbízott
mikor keresztjén haldokolt.

Temagadért és Fiadért,
örömdért és gyászodért
végy karodba engemet,
mentsd meg az én lelkemet!

VÉGÜL IS ÍGY SZÓLT:

Túlságosan a képzeletedre hagyatkozol,
hallottam messziről és egyre közelebb jött
a Hang. Az én Uram hangja! Térdre estem:
javítsd képzeletemet, – kértem,
fordítsd Igazságodra, Életem, Te Élet!

Tudom, hogy a tenger homokszeme vagyok lábad alatt,
és hívlak, járj rajtam! Lábad nyoma hadd valljon nekem!
És ő így szólt: a Szeretet, az Enyém,
lábam alatt is megérint és izen neked.

Így jártam a Tengerparton. Az Ő Partjain.
És fölsóhajtottam: Isten! Én Istenem!
és Ő válaszolt. Hosszan, szóttalan
és végül is így szólt: „gyermekem.”

EGYKOR

*A*mi szórakoztatott egykor,
most már csak zavar,
színes moziknál érdekesebb
egy szürke zivatar,

kalandos meséknél
az új, tavaszi falevél
ahogy közeleg a tél.

A Természet fia vagy és Ő
az Isten gyermeke,
a víz, a tűz, a kő
az ő kedvének remeke, –

már csak az érdekes,
ami van: érint, egy búcsúzó
kézszorítás azzal,
akivel ma találkozni: jó.

POR

*P*orszem vagyok,
de Lelked éltet,
Fényedben csillogok,
mert Tebenned élek.

Kis senkiháza,
de Házad az enyém,
ott élek, igaz,
csak pici szögletén,

de majd megmutatod,
hogymilyen, s mekkora
a Te Házad, az Örök, –
s én por? Többé soha!

SZOMJ

Amikor eső zuhog, Ó, Föld,
hogy iszik szomjas ajkad!
Ó, szív, fáradt és üres,
a vágytól megszakadhat,

s a Vágy betelik, egy szó,
egy kéznek érintése,
egy biztató mosoly,
az Isten jelenléte, –

ó, Intenzitás, idő dobbanása,
ó, életritmus,
a képek áramlása,

ó, Lényeg bennünk:
az Isten Élete,
s ki porból lettünk
már Isten Gyermeke,

Ó, Élet Árama, öröm és kín
és bánat, Idő múlása és lélek,
mely öröklétre várhat!

ALATTA MINDEN MÁSODLAGOS

Alatta minden másodlagos.
Lábának zsámolya, a csillagok
az emberek és közöttük te, magad.
Elsőbbség-képzelő! Tetten kaptalak.

Így lelked, így imád,
így a hit, ha tisztán odalát,
ahol a Lényeg Isten és benne pihen,
a test és lélek, Neki adja át magát.

Másodlagos vagyok, vallom, imádkozom,
Elsődleges! Én Istenem Fia, én Krisztusom.
Csendem, viharom! Győztesen velem és ellenem,
én Elsőségem, csodálatos, Jó Istenem!

EUCCHARISZTIA

Ki Tested adod életünknek,
Véred csordítod italul,
Kenyér és Bor Színébe rejtett,
az életünk élédborul!

Táplálj életre, többre nálunk:
Tetőled többek lehetünk!
Költözz belénk és Erős Lelked
életben tartja életünk!

Erős Étel, Tiszta Ital: Isten
a lelkünk asztalán:, –
a meghívottak, a Tőled-élők
élnek csak, élnek igazán!

SZÍVVERÉS

Én Istenem, mily sok a Te Neved!
És akármennyi, mégis csak Egy lehet.

Te Pásztor Vagy és őrzöd nyájadat,
tulajdonod, teremtett világodat.

Ezer nyelven beszélsz, de benned egy a tett;
mindent, amit világra hoztál, szereted.

Szeretet! Talán legszebbik e név
a hajós népnek már közeli Rév,

a csillagásznak csillagok királya,
a fakopácsnak odvak vacsorája,

a könnyezőnek Te vagy: a Vigasz,
a töprengőnek Te: Örök Igaz.

A fáradónak Boldog Pihenő,
Étel annak, aki éhező,

a Kezdet vagy, a Folytatás, a Vég,
Szíved verésén él a Föld, az Ég.

ÚJ JELEK

Úgy tűnik, mintha Új Jelek
jeleznének a hajnali égen,
mintha most vennéd utad erre,
s én itt lennék és várnálak régen,

pedig Te, a Kezdet itt voltál
millió és millió évek óta,
akaratod gyúrta, nevelte népesre,
ami itt van, – életre a Kedved varázsolta,

és mégis frissen jössz, újra és újra,
és itt vagy szüntelenül, nem vagy vendég:
szívünkben is meghálsz és ha futnánk tőled,
halkan szól Szereteted: maradni szeretnék.

Ó, maradj, látogass, lakj, láttass szemeddel!
Éreztess Szíveddel, hogy virágozzon a Hála,
mint napsütésben, bokrok alatt
a föld öröme: rügye, levele, virága.

SZÁRNYASOK

Sáros, kicsi ér kerülgeti a dombot.
Posványos vize szélén suhog a nádas.
Vadkacsa jár ott, meg más vízi-szárnyas:
lebegő szárnyak a víz szalag-tükre fölött.

Ó, ha te szárnyas volnál és szállhatnál!
Küldd föl a lelked, szárnyaljon madarakkal!
Vagy nézd: a sötét víz alatt ebihalak várják,
hogyan veszti a farkuk, békák legyenek.

Ámulj el ezeken a kicsi csodákon s lásd:
bontja a szárnyát, repülni kész a lelked.
A sáros kicsi ér fölött felhőközelben
aztán a madarakat is lebegve repülhetsz.

ÚJ NAP FELÉ

*M*ár kókad ez a nap is.
Tegnap után a mai
kopott hangját kell hallani.

A madarak szárnya lomha.
Csukódna, hívja fészek melege.
A napnak sütni se sok a kedve.

Kicsit még megül az erdő fái fölött,
de aztán a dombról lassan lemerül,
s a meleg levegő sietve lehül.

Ásítózol. A kedved hova tűnt?
Csukd a szemed, felejtsd a mai napot.
Köszönd meg és kérd: jöjjön, a holnapot.

A LÉTEZÉSÉRT MONDOK HÁLÁT

A létezésért mondok hálát,
percek jármában dalolok,
igát ereim jármában hordtam,
s most Benned fölszabadulok:

Szabadságom! Szabadulásom!
Egyetlen, Édes, Istenem!
Rabszolgád lettem s így szabad, –
hozzád láncol az életem, –

teveled lenni mennyi jó!
Nélküled lenni nem lehet,
elindított, hozzád kötött
és visszahív a lélegzeted.

JELENLÉT

A „Valóság” leírva így
ügyetlen, emberi szó,
de ha elemezzük olyan az
mint a kis őz: most surran át
az erdő lombjai között.

Vagy olyan mint az ég, kék még,
de barnul a felhő: eső készül.
A „Valóság”? Olyan az
mint az Isteni – Jelenlét:
itt van és tán észre sem vesszük.

IMA A GONOSZ ELLEN

*M*ert ború is van, borul az ég.
A Fény ellen harcol, rátör a Sötétség.

Kinek kezében villan a villám?
Szakadás van a gonosz felhő hátán.

A Sötét, a Gonosz Ura is! – itt vagy!
Mint Fényedben, Vigaszodban oly nagy!

Törd ketté bennünk a Gonosz hatalmát,
gyakorold, rászorulunk: a Szíved Irgalmát.

A SZENT KERESZT ELŐTT

Segíts, hogy a Keresztet,
mint Te, átöllejem
itt e helyen,
hol élem életem,

s a vaksötétben,
hol apró fényem
az éjszakában cipelem,

jel legyek Jeleddel együtt
Szent Kereszt, Szent Fájdalom:
engedj ma Öt Sebedhez érnem,
ki hozzád értem napi utamon.

KÖNNY A KERESZT ALATT

Csak a könnyeden át
láthatod Őt,
csak a részvét
vihet Lelkéig el.

Ő is égő,
tüzes szemeivel
könnyein át
adja át magát

annak, ki szenvedést is,
ha jön, hát Vele ünnepel.
Vele a könny is
vigasz, – fölemel.

ÚGY TEREMTETTÉL MINKET...

Úgy teremtettél minket,
hogy magunknak elegek nem vagyunk,
egymásnak se, soha egészen.
Mindig csak „részek” maradunk, –

olyan világos ez és olyan egyszerű,
mint előtttem ez a napsugaras rét,
s az almafákon ez a boldogságos,
igaz, játékos madár-beszéd.

Arcod képe ott a lelkemen!
Bár dolgaim porával elfedett.
De megszólal Igéd a szívemben,
s mint földbe fa, úgy ver gyökérzetet.

AKARATODBÓL SZÜLETTEM

Akaratodból születtem,
s Te hozzám kötözted magad,
Keresztjén magához ölelt
és eljegyzett Veled a Te Fiad.

Keresztemen, bár néha
minden izmom szakad,
egyre jobban belémoltod
fájdalmas-édes áldozatodat.

Csak így vagyok szabad!
Szabadultam a szem, a szív vágyaitól
úgy, hogy már én-em helyébe Én-ed lépett,
és már csak így vagyok: élni akaratodat!

ELŐTTE MAJD MEGÁLLSZ

Nem csak indulunk,
nemcsak megyünk,
nem mindig megyünk,
sokszor megérkezünk.

A Végő Megérkezés!
A honnan és hová,
a mikor és hogyan,
a soká, a nem soká...

És mire megérkezünk
ha nincs tovább utunk?
Sírunk majd? Örülünk,
talán szomorkodunk?

Testem, ne fáradozz!
Jó agyam, megpihenj.
Kérdő ajkam hallgass,
megadnak se felelj.

Felel majd, Ő, aki
tervez, vezet, vigyáz.
Bizalom! Hit benne,
s előtte majd megállsz.

ELTŰNNI BENNED

Eltűnni benned, hogy újra éljek
s az legyek, aki igaz önmagam,
mindig veled és sose társtalan,
egész-magam, mert Benned – egész.

Élek, mivel Te bennem élsz
Húsvéti Gyertyám, Krisztusom!
Égő viasz-kegyelmed lángolón
belém világol s engem átölel.

Magába olvaszt lángod s újra élek,
magad-emésztő Jóság engem éltet
Fényed, és abban tudom ki vagyok,
tudom, mert Neved énrajtam ragyog.

A KOPONYÁK HEGYE ALATT

Én Istenem, én Istenem! –
kiáltja,
mért hagytál engem el?
Függesztve e fára
itt vérzel el!
Hiába?
Én Istenem, én Istenem –
kiáltja.

Karja elemnyed de tárja-tárja még,
fogják a vasszögek,
s az egész mindenség
szívébe fut,
s az megszakad.

A Halál éje ez, Sötét.
Mert vágyik élni és mert szomjazik,
nincs senki, aki inni adna
jó, hideg vizet.
Az ember faj epét nyújt neki
gúnnyal, közönnyel, epével fizet.

Már vére sincs és lila ajkai
félig nyitva,
lezárt két szeme
az Élet Titka:
élünk mi Vele,
mert meghalt értünk
az Isten Gyermeke.

MAGADTÓL MESSZE

*M*agadtól messze-messze
egy dombos tájba veszve,

tücsökzenében zsoltár,
és minden köszirt oltár

imádkozik az este,
és alszik az éj teste,

de fény kel, élet éled
Kehely! Az eget nézed,

magadtól messze-messze
a színbe fénybe veszve,

vezessetek! – és szólnak
a manap és a holnap –

vezetünk! – csak fogózz meg
és megélsz minden percet,

magad belénk temetve,
a holnapokba szökve,

a Múlhatatlan Karján
semmit, csak Őt akarván –

kérve, hogy küldje végre,
aminek nincs már vége,

hogy Őmagába tűnve,
csak benne élj örökre.

HA RAJZOLNI TUDNÁM ARCODAT!

Zsoltár-dalok, hajnal, alkonyat,
búzamező, dombhajlatok alatt,
forrásvíz! Később patak,
már óceán, Szent-Végtelen, –

haldoklók imája, sápatag
örökmécses, igaz szavak, –
tudom, ki vagy! Szeretlek Ó, szeress!
Ha elvesztelek, megkeress!
Bár nem tudom, ki vagy, tudom
Te éltetsz. Szeress nagyon.

AKARVA-AKARATLAN

Színéd előtt akarva-akaratlan
himnuszba kezd a lélek –
a homály, az árny, a rész-élet
keresi tiszta fényed.

S ha felhő-ruhában állsz fölöttünk,
a szívünk rettegve remél.
És ha tél van, minden fa pusztá kereszt,
a hitünk fehéren él.

Mindig itt vagy köröttünk, velünk
és belénk költözöl, –
ha ima hív. Asztalunk vendége, mi Beléd
s Te belénk öltözöl.

Messzeséges, Végtelen, Hatalmas,
Felettünk Élő, Mindenható!
És társunk bölcsőnktől sírunkig és
onnan új életre támogató.

Hogy amint Te a sír mélyéből, a halál
verméből egykor kiléptél,
kivezess minket is halálunkból és örök
Létedbe átvezessél.

Színéd előtt akarva-akaratlan himnuszba
kezd a lélek.
Gyenge, erős-hang, fáradt, könnyörgő,
hálás: Te megérted.

LÁBNYOM

A Hajnal madarai keltettek életre,
és anyád karjában találtad magad.
Barátod lett a sötét varjú is,
a rohanó, a futó pillanat.

De kanári énekel szívedben és
lelked fehér felhői között
sirályok járták könnyű táncukat:
keringtek benned Ég és Föld között.

A Tenger partján üldögélsz.
Lábad még bírja, járod az utad.
Figyeled, merre járnak –
a madár és ember-lábnymokat.

S aztán megtorpanasz. Egy lábnym előtted.
Visz, vonz, cipel, nem a tied.
Mégis ismerős. Mindig Őt követted.
Az Ő nyomát kerested, azt szeretted.

Hajnal madarai énekeljetelek életemben!
Rohanó idő károgj szívemben,
sirályok keringjetelek bennem és fölöttem,
Lábnym; megtalálalak, maradj velem!

A MAI NAP ÍGY EGÉSZ

A nap nem egész, ha nem Te vagy a kezdet.
A mai napnak nincs értelme, ha Te nem vagy benne.
Az este – én fáradtan – nézem, hogy gurul a Kezedbe.
És az éjszaka? Énbennem nyugalom, Nyugalom Benned.

ZSOLTÁROS ÉNEK AZ AJÁNDÉKOZÓ ISTENHEZ

Ajándékaidat hogyan köszönjem én Neked?
Hogyan lehet megköszönni
egy hosszú életet?

Mércém, Serkentőm, Nevelőm, én Istenem,
Hegye-Völgyem, Kanyargó-Utam,
Menhelyem!

Sivatagom is! Hogy vártam Rád és Te: sehol.
De fölverted sátrad és vendégül
hívtál oda, ahol

nincs semmi más, csak Te vagyés minden ott terül,
és én a senki Benned, és létem egyre jobban
Beléd merül!

Egyre ismeretlenebb odakint. Mert szó, élmény, írás, –
arcok: minden színpad, s eltűnik Benned.
Minden: csak állomás

feléd. Minden ami van:
Lelked, betölt, belehel
és csak élek Benned és létem Téged ünnepel.

NEKROLÓG

Önéletrajz

A magam nekrológját csak azért írom meg, hogy megkönnyítsem azok dolgát, akik esetleg kénytelenek lesznek írni rólam valamit halálom után.

Én az emberi életet – a magamét is – hármass fázisban, hullámvázban látom. Az első az az idő, amikor már létezőnk Isten gondolatában és amikor szüleink akaratából, anyánk méhében élünk, fejlődünk, a világra születünk. Erről az időről semmit sem tudunk öntudatunk idejéig, pedig mennyi mindent hozunk a világra magunkban! Isten akaratát, életünket, szüleink és őseink rejtett, titkos örökségét –, amelyről semmit sem tudunk.

A második időszak életünknek, a második hullámváz az az idő, mely „vándorlásunk” ideje az öntudat első jelentkezésétől végig az Úton, mely életünk „beteljesedésének” keresése, fűszerezése, vágya, kiharcolása. Ha szerencsések voltunk, kereszténységünk, Krisztusba-keresztelődésünk, az ő Igéje, Teste és Vére, az Egyháza (a hívők közössége Jézus kiterjesztett misztikus testében) kísérlőnk volt ebben a keresésben és harcban. Öntudatos életem leglényegesebb élménye ez a „krisztusi élet” körülöttem, bennem.

A harmadik korszak vagy hullámváz az, amikor véget ér vándorutunk és szembenézünk a halállal. Meggyőződésem, hogy a halálom teológiai pillanata hasonló Krisztus kereszthalálához, el kell fogadnom a halált és abban a pillanatban, mikor elfogadtam és „meghaltam”, életem szüntelen útítársa, irányítója, üdvözítője, Krisztus fog előttem

állni, kiben ráismerek életem egész útjára, értelmére és vele, benne, az ő kíséretében lépek az Örök Szülő, az Atya színe elé, bizalommal és örömmel, hogy éltem harmadik és végső áramlását és hullámozását Istenben éljem, örökké. Ez az én hitem és hitvallásom. Nem tudom, milyen lesz ez a halál utáni élet, de azt tudom, hogy ahogy életem Isten akaratában indult, az ő jelenlétében fejlődött, esett el, állt talpra és ért a halálig (kereszthalálig) utána benne talált otthont, támadt fel és él – ő tudja, hogy milyenféle életet. Ez a lényege életemnek.

* * *

Már a filozófiai tanulmányok első éveiben felszólítást kaptunk Somogyi Jenőtől, akkori provinciálisunktól, hogy jelentkezzenek azok, akik a kínai missziókba éreznek hivatást. Ez a misszió Észak-Kína Hopei tartományának déli csücskén terült el. Franciák alapították a missziót majdnem százötven évvel korábban. A területet kiépítették, ami annyit jelent, hogy templomokat emeltek, egyházközsegeket szerveztek. Túl nagy területet vállaltak, így hát négy részre osztották Missziójukat. Egy része önálló kínai püspökséggé vált, egy részét megtartották maguknak, egy részét az osztrák jezsuitáknak adták, és egy részét – a legjobban kiépítettet – följánlották a magyar jezsuita provinciának. A magyarok örömmel vállalkoztak a föladatra. Szarvas Atya, aki már a kínai missziókban élt (a délebbi Anhoei Provincia spanyol jezsuita missziójának tagjaként) Támingba, a misszió központjába utazott. Mikor én jelentkeztem, vagy tíz felszentelt atya és öt testvér dolgozott már ebben a kínai misszióban, két nyugalomba vonult francia atyával, akik ott maradtak meghalni, ahol életük legjavát a lelkek üdvéért végigdolgozták.

* * *

Kína először gimnazista koromban lépett intenzíven életembe. Kapcsolatot kerestünk a Támingi Magyar Misz-szióval, azok atyái válaszoltak levelünkre, kértünk tőlük kiállítási anyagot és Papilla Lajos rendtársammal, akkori jó barátommal, P. Tüll Alajos irányítása alatt olyan kínai ki-állítást rendeztünk, hogy az túlkíváncozott a gimnázium határain. Meghívtuk a város (Pécs) lakóit és a kínai kiállítás nagy sikert aratott. Papilla Lajos előttem volt tanulmányok-ban – rendi tanulmányokban is, – így előttem utazott Kí-nába is. Én olvasni kezdtem Kínáról. Az volt az érzésem, hogy ha már azt a titokzatos nyelvet nem tanulhatom is meg Magyarországon, legalább tudni akarok erről a csodálatos világról lehetőleg mindent. Amit magyar nyelvű könyvek csak ajánlottak, mindet végigolvastam. Somogyi provinci-álisunk (akit rajongva tiszteltem és szerettem mint hittanárt diákkoromban) csak egy kérdést tett föl: miután édesapám meghalt, nem fog-e túlságosan fájni anyámnak, hogy oly messze utazom. Anyám felelt. És ez a felelet több mint jámborkodás, ez a felelet az élő hit, a valóság, az igazság örök anyai felelete: „Ha odavágyol és ott vagy boldog, amiért te ott boldog vagy, az engem is boldoggá tesz.” Nyár végén kellett volna indulnunk, de a Csendes-óceán vizei nyugtalanná váltak – 1939-et írtunk – és három hónapra Szegeden elkezdtem teológiai tanulmányaimat Rab Pali osztálytársammal, aki ugyancsak kérte Kínát, és Császár testvérrrel, aki nagy hozzáértésű órasmester volt, s később ezermesterré vált Kínában, többek között kitűnő betegápoló-vá.

* * *

Végre Triesztbe vonatoztunk, és ott a „Conte Rosso” olasz hajóra szálltunk; lelkiatyám, Kardas József biztatott, hogy élvezzem ki ezt a „nászutat”. Bölcs lelkivezetőm ta-nácsát meg is fogadtam. Ez az út Trieszten, Brindisin, Áde-nen, a Szuezi-csatornán, Singapore-on (Maláj-szigeteken) át Hongkongig és Sanghajig, álmaim utazásának bizonyult.

Szerettem utazni – és ez az út igazolta, hogy mennyire. Nem utazás-e az emberi élet? Én lassú ütemben, nemcsak végigdolgoztam, de végig is utaztam az egész földkerekséget. Ha el kell hagynom, nem lesz túl nagy fájdalom, láttam, végigjártam nagy részét. Ezt a harmincnapos hajóutat megírtam anyámnak, aki rossz utazó volt, és azt válaszolta Sanghajba, hogy leírásom a Hongkong előtti tájfunról annyira eleven, hogy levelem olvasása közben rosszul lett. Sanghajban végül is második nagy szerelmem (az első és döntő a Szent Ignác-i lelkigyakorlatok Jézusa) – Kína karjaiba estem. Helyén mondom, nem én szerettem meg tudatosan, inkább Kína ölelt karjaiba – éreztem, hogy szeret, tudtam, tapasztaltam, hogy szeret. Talán túlzásnak tűnik, hogy tízéves kínai életem folyamán tanultam igazán meg mindazt, amit tudok?

* * *

Első lényeges és döntő kínai élményem nem is annyira Kína maga, mint a Pekingi Chabanel nyelviskola nemzetközi jezsuita együttese volt. Vagy tizenhat nemzetiségű jezsuita fiatalság gyűlt itt össze – nagyon primitív körülmények között –, hogy elsajátítsa a mandarin nyelvet, tanuljon, amennyit csak lehet, kínai illemtant, mozgást, történelmet, lelkiiséget, hely- és emberismeretet. Amerikaiak, kanadaiak, franciák, németek, belgák, írek, angolok, skótok, Latin-Amerika különféle spanyoljai, spanyolországi spanyolok, mexikóiak közösségében először érintett az az emberi alapélmény, hogy oly közel vagyunk mi emberek egymáshoz, ha lenne türelmünk megismerni, meghallgatni, megérteni egymást, csodálatos világot lehetne teremteni a földön, – hiszen minden nép, minden nemzetiség, minden nyelv, kultúra, minden népi lélek csak többlet, adakozás, gazdagodás az emberiség össznépességéhez és összlelkiségéhez. Miguel Pardinás, mexikói testvérem, a vértanú P. Pr ministránsgyereke egykor, Gordon, californiai pajtásom, humorod, és melegséged! Cifuentes, chilei barátom,

Couton, párizsi testvérem és ti annyian, akikkel együtt élttem a világ egyik legcsodálatosabb városában, Pekingben, majd Sanghajban, ebben a nemzetközi nagyvilágban. Ó Peking, szerelmes Városom, Téged úgy szerettelek, mint Tolna-Tamásit, a szülőfalumat, mint Budapestet, novícius és filozófus életem városát. – Ó Peking! Könyvet írtam *Pekingi séták* címen, igyekezve tárgyilagos lenni. Azt mondják, hogy a könyvem könyvsiker volt 1940-ben – én csak öt év múlva kaptam egy késői példányt belőle. Peking! Tanárain a titokzatos kínai nyelv elemeivel, majd irodalmával ismertettek – milyen büszke voltam, hogy egyetemet végzett buddhista nyelvtanítóm Li-Tei-Pei, Po-Chyi és a többi nagy Tang-kori költők olvasása közben elképedve nézett rám: „Maga néha nem érti a legegyszerűbb napi szó-lás-mondásokat, és íme megérti a legbonyolultabb, legmes-teribb költőket!” Mire én szerényen és kínaiul azt válaszol- tam, hogy „Nagyrabecsült tanár uram, a költők – a világ bármilyen nyelvű költői az én nyelvemet beszélik, így hát a halhatatlan és örök értékű Li Pei és Po Chü-yi, Tu Fu és s többiek is.”

* * *

Kétéves nyelvtanulmány után a Támingi Magyar Misz- sziók előljárói – próbára – elemisták hitoktatására, majd középiskolások és szeminaristák tanítására jelöltek ki. Édes kis kínai elemistáim! Ar-siao, aki (hatéves lehetett és csak szüleit-testvéreit hallgatta eddig, és igyekezett megérteni az én kínai hangsúlyomat) egy katekézis reggelén fölállt, jelentkezett és bejelentette, hogy: éhes. A konyhába küld- tem, hogy kérjen egy momot (kínai gőzölt cipót.) Visszajött az osztályhoz a momóval, minden osztálytársa irigységére végre elmajszolta, és akkor fölállt, jelentkezett és szólt: szomjas vagyok. Visszaküldtem a konyhába. Egy kancsó teával tért vissza. Mindenki irigységére azt szürcsölte, míg el nem fogyott. Akkor fölállt, jelentkezett és így szólt: a klozetra kell mennem! És már szaladt is. És én kezdő misz-

szionárius, hitoktató, az égnek dobtam kezeimet és a kis elemisták derűje közben így fordultam az Ég Urához (Thien Chu) „Add, Tien Chu, hogy ezeknek a gyerekeknek ne csak testi, de lelki igényük is legyen!”

* * *

Teológiát Sanghajban tanultam. Nemzetközi jezsuita fiatalság vett körül és nemzetközi jezsuita tanári kar. Az olvasónak emlékezetébe idézem, hogy ez a japán megszállás ideje, Kína Mandzsúriától Sanghajig a megszálló japán csapatok kezében volt. Így amerikai, kanadai kollégáink „ellenséges állam polgárainak” számítottak. Minden reggel sorba kellett állniok az udvaron, vagy rossz idő esetén a folyosón, névsorolvasásra. Csak külön engedéllyel hagyhatták el a teológiai épület és az azt környező kert területét. Érdeemes itt megjegyezni, hogy egyszer, karácsony előtt, a névsorolvasáskor egyik amerikai kollégám (Gordon) előlépett, és játékbabákat ajánlott föl az ellenőrző japán tisztnek, mondván: „Mi keresztények a szeretet ünnepére készülünk, Krisztus születésnapjára, Karácsonyra. Ilyenkor szokás közöttünk ajándékokat adni azoknak, akik közel állnak hozzánk. Fogadja a csoportunk nevében szeretettel ezeket az ajándékokat, amelyeket gyerekeinek küldünk.” A japán tiszt könnyekre fakadt, és akadozva tiltakozott, hogy nem szabad elfogadnia semmit sem az „ellenségtől”. De könnyek között kérdezte francia előjáróinkat is: „Hogyan lehet az, hogy itt németek és franciák, amerikaiak és olaszok, magyar „axis”-beliek együtt élnek, és úgy látszik, megférnek egymással?” A főnök megnyugtatta, hogy bár egy nagy európai térképen zászlókkal jelezzük a hadállásokat, franciák és németek, amerikaiak és magyarok, olaszok, testvéri együttérzésben megvagyunk egymással. Ez elképesztette a japán tisztet.

* * *

Nem volt könnyű tanulni ezekben a napokban. Az ebédlő nem sok változatosságot nyújtott: többnyire kínai nudlit ettünk vagy rizst, mind a kettő tele volt elhalt, apró, fehér kukacokkal. Amerikai és kanadai barátaink, (a legnagyobb húsevők) rohamosan fogytak, a villanyt csak két órára gyújtották föl esténként, napközben télen fűtés nélkül dideregtünk, nyáron a szúnyogok csipkedtek bennünket. (Maláriát okozó szúnyogok, melyek csípésétől nem egy kollégám meg is kapta a betegséget.) Voltak rendtársak, akik tifusszal, voltak, akik kolerával kerültek kórházba, voltak, akik csak „gyengélkedtek”, és támolyogtak az elégtelen koszt miatt. (Én Kanadába kerültemkor majd összes fogamat elvesztettem: a fogorvos, elképedve kérdezte: honnan jött Atya, hogy ennyire rosszul táplált? Súlyos ínysvadása van!

Vagy tizenkettőt közülünk, már harmadéves teológusokat tiencsini francia missziónkba küldtek. Itt szentelt pappá bennünket Chu püspök, a tiencsini kínai egyházmegye püspöke.

* * *

Büszke vagyok erre a szentelési ünnepre. Nemcsak, mert Krisztus papjává szentelt az egyházmegye püspöke, hanem külső körülményeire is. Lelkigyakorlatot végeztünk a szentelés előtt, ahogy az nálunk szokás. A püspök a nyolcnapos lelkigyakorlat végén, a szentelésünk előtti estén átüzent, nem bizonyos, hogy pappá szentelhet bennünket másnap reggel. Ahogy mi is hallhatjuk, háború dúl a fejünk fölött: a kínai gerillacsapatok a megszálló japán csapatra lödöznek ágyúval, géppuskával a fejünk fölött. A misszió egy részét megszállták a japánok, és a jól szervezett gerillák időnként támadásba mentek ellenük. Mégis másnap reggel, Jézus Szíve Ünnepe, 1945. június 8-án spanyol, osztrák és magyar kollégáimmal pappá szentelt. Nem nyomtattunk értesítőket, a legnagyobb titokban történt szentelésünk. Éppen a mise közepénél tartottunk, mikor egy japán tiszt be-

surrant a sekrestyeajtón át, kezében fényképezőgéppel. Főlvételeket készített. Szentelésünk után gratulált nekünk és ígérte, hogy „most mindjárt előhívom a képeket és hozok másolatokat, hogy szüleiknek és barátaiknak elküldhessék”. Katolikus volt ez a japán tiszt, és örömet akart szerezni nekünk. De a képeket sohasem kaptuk meg. Erődítményük felé lovagolva, lelőtték a gerillák.

* * *

Chu püspököt sokszor elkísértem apostoli útjára mint felszentelt pap. Megállt valahol, én továbbmentem, hogy a kommunisták által megszállt területek pap nélkül maradt híveit szolgáljuk. Közös utazásaink idején közelebből megismertem, megszerettem és mélységesen tiszteltem. Nem is csodálkoztam azon, hogy mikor minket, „külföldieket” kiutasítottak a missziókból, ő a tiencsini francia misszió területén maradt, öreg kora ellenére egy talicskára gyümölcsöt, főzeléket rakott, és mint egyszerű parasztember járta a vidéket, mint egyszerű „főzelékárus” látogatta híveit, gyóntatott, misézett nekik, áldoztatta, eskette, bérálta őket. Művelt ember volt, a kínai kultúra és a francia műveltség teljes birtokosa, de élete Krisztus Országának terjesztése és amennyire tőle telt, szolgálata volt. Tudom, hogy már régóta halott, börtönben pusztult el: Édes, jó Püspök Atyám, aki Egyházunk papjává szenteltél, nyújtsd kezéd a Mi Urunk felé, és kérd (míg az Ő áldását kéred, add a Te áldásod is), hogy méltó papja legyek Istennek, míg csak élek!

* * *

Élményeim valóságos zuhatagát árasztottam ebben az időben hazafelé. A Magyar Rádióban vagy hat cikkemet olvasták be. Márai Sándornak írtam egy hosszú irodalmi levelet a kínai költészetéről. A Pesti Hírlapban válaszolt egy egész oldalon *Pekingi levél* címmel. A *Szív* újság szüntele-

nül hozta kínai cikkeimet. Kézirathalmazokat küldtem haza a *Fehér Fonált*, elmélkedő reflexiókat *Jelenvalók és Örök-kévalók* címen, ami meg is jelent a Korda Kiadónál, aztán *Kína irodalma* című kéziratot könyvem, mely beszámolt az egész kínai irodalomról, belefoglalva a fiatal kommunista irodalmat is, nemcsak elméletben, de fordításos illusztrációkkal is. Mint annyi más kézirat, ez sem jelent meg nyomtatott könyvként, csak itt-ott Kanadában, Amerikában, magyar újságokban látott apró részletekben napvilágot.

* * *

Vizsgázni Sanghajba utaztunk a negyedik teológiai év végén. 1946-ot írtunk. Vizsgáim sikeresen folytak le. Amikor a mi kis magyar csoportunk letérdelt a nemzetközi jezsuita csoport elé az ebédlőben, és bocsánatot kértünk rossz példánkért, és kértük a nemzetközi jezsuita testvéreink imáját, alig maradt szem szárazon. Sanghaj körül ebben az időben aránylagos nyugalom volt. De mi a „végek” felé utaztunk, a már kommunisták által megszállt Kína északi részébe.

Bár egy évet mint „harmadik próbációs”, ami egyenlő egy tízhónapos noviciátussal, az anhwai-i Wuhuban, a spanyol misszióban töltöttem, utána tízhónapos új „noviciátussal” három évig dolgoztam mint misszionárius a „nyugtalanság földjén” – a japánoktól elhagyott, a bennszülött kínai kommunistáktól megszállt Támingi misszióban. Ennek a három évnek első részét – úgy ahogy átéltem – leírtam *Egy év a javából* címmel. Ezt a kéziratot részben le is közölte a clevelandi *Magyar Katolikusok Vasárnapja* című heti újság.

* * *

Izgalmas, érdekes élet volt ez! A japánok leszerelése és elvonulása Hsienhsienben ért még, ahol éjszaka a geril-

lák átvették az elhagyott épületeket és másnap már az „Új Kína” nézett szembe velünk. Támingi misszióinkból egy Chien-Chuang nevű faluközpontba küldtek előljáróim, ahol Nagy Kálmán rendtársammal vezettük és igyekeztünk ellátni ezt a vagy huszonnyolc kis faluból álló missziós egységet. Nagy Kálmán jogi doktorátussal lépett a noviciátusba, szigorú ember volt, lelkiismeretes, betűtartó, humortalan és rendkívül áldozatkész. Az életét adta a misszióknak, de valahogy nem tudott fölmelegedni sem rendtársaival, sem a kínaiakkal. Már az év végén az amúgyis nehéz és megerőltető helyzetben idegzete összeroppant, súlyos üldöztetési mániában szenvedett. Én a vidéket jártam, Kálmán a központban élt. Katekistámmal, egy kellemes modorú (melyik kínai nem kellemes modorú?) fiatalemberrel jártuk a falvakat. Esténként értünk oda, vacsorával vártak híveink, gyóntattam, beszélgettem az odaseregglő emberekkel éjjelig, hajnalban már felkeltünk, jöttek az asszonyok, gyerekek, gyóntattam, beszélgettem velük, miséztem, áldoztattam, hosszan prédikáltam nekik, utána kereszteltem, néha eskettem; betegeket látogattam, hitújoncokkal foglalkoztam. Délután aztán búcsút mondtunk a falu keresztény csoportjának, és mentünk tovább, egy másik faluba. Eleinte kápolnáknak jöttünk össze, és a kis vályog, földtöméses épület oldalához ragasztott kis szobában pihentem-aludtam, de aztán az új rendszer, a népi demokrácia kisajátította ezeket a kis épületeket és családoknál bújtunk meg. Sötéteddéllel érkeztünk, világosodás előtt miséztem, a nappalt a lapos tetőn, vagy egy homályos szoba mélyén töltöttem, hogy ne is lássanak azok, akik esetleg bajt hoznának hűségese keresztényeinkre. Mégis volt bajuk elég. Minket is megadóztattak a központunkban, mert egyetlen fejős-kecskénket „luxusnak” minősítették, pedig a kecsketejet trachoma (szembetegség) elleni injekcióra használtuk híveinket pedig „felírták”, a „különadóval” sanyargatták, mondván, ha van felesleges idejük templomozni, akkor jó módúak kell hogy legyenek. Helyzetünk egyre tarthatatlanabbá vált. Eljött az az idő, amikor egyenkint látogatva faluimat, el kellett

búcsúznom népemtől. Biztattam őket, hogy imádkozni jöjjenek egybe, énekeljék a mise-énekeket, olvassák az evangéliumot, támogassák, tartsák egybe kis közösségüket akkor is, ha már nem lesz „misszionárius” és hivatalos katekista közöttük. Sok könnyes szem kísért ezeken az utakon. Az idő el is érkezett. Jóindulatú pártbeli emberek figyelmeztettek, hogy elfogatásunkat megszavazták a pártgyűlésen. De, ha eltűnünk, nem fognak visszacipelni. A keresztény falvak vezetői is azt ajánlották, jobb, ha visszahúzódnunk egy időre, hiszen a falvak keresztény családjainak sok bajt okozhat jelenlétünk. A végső válasz Támingi (közpon-ti) előjárónktól jött meg, aki, miután Nagy Kálmán kollégámat már hetekkel előbb elkísérték biztonságosabb vidékre, engem is a központba rendelt.

* * *

Ekkor az én kerületemben már a misszióknak épületének felét megszállták a népi demokrácia emberei. Napi misémet megzavarták, cigarettázva körülvettek, gúnyoltak népem előtt „babonás hitemért”. Egy délután – a templomajtót zárva tartottam – előrángattak és követelték, hogy nyissam ki az ajtót, gyűlést fognak tartani a templomban. Tiltakoztam. Azzal érveltem, hogy vallásszabadságot hirdet a népi demokrácia kormánya is. Erre betörték az ajtót, bevonultak a templomba, és mivel velük mentem én is, vezetőjük a revolverét a bordáimhoz nyomta, és ezt sziszegte felém: „Igen, vallásszabadság van, de nálunk a fegyver.” Eközben egy fiatal kommunista lány a gyóntatószékbe ült és hangos jókedvvel invitálta a katonákat és civileket körülötte, hogy: Gyertek gyónni, de nekem, én is kíváncsi vagyok ronda bűneitekre!”

Voltak, akik sajnáltak, éjszaka belopakodtak a szobámba, gyóntak, rózsafüzért imádkoztak velem, és biztattak, hogy kövessem előjáróim utasítását, mert nem érdemes börtönben ülnöm, csak azért, mert nem akarok elmenni. Másnap reggel katekistám könnyezve jött be hozzám: ke-

rékpárunkat elvették, s mert tiltakozott, összeverték. „Sebaj mondtam neki –, szabadok lettünk minden földi gazdagságtól.” Nemcsak a kerékpárokat „kérték kölcsön”, még könyveimet, ruhám legjavát és egyetlen bőrcipőmet is „elkölcsönözték”. Így hát szabadon és terhek nélkül gyalogoltunk negyvenöt li-t, (körülbelül 22 kilométert) missziónk Támingi központjába.

* * *

Ott nagy fölfordulás fogadott. A „Püspök Urat” – ahogy a jezsuita Apostoli Prefektust, Szarvas Miklóst nevezték papjai és hívei – elfogták, meghurcolták, népbíróság elé állították, megvádolták mindenféle bünténnyel, az asztalról, melyre fölállították az ítélezők, lelökték, egyik ujjá eltört, börtönben sínylődött, a missziót mindenféle váddal „kártérítésre” ítélték: a misszió szélén a fák olyan magasra nőttek, hogy árnyékot vetettek a szomszédok termőföldjére és az árnyékban nem nőhetett jó gabona, ez ötven év leforgása alatt ennyi és ennyi kárt jelentett, és így tovább... Abban reménykedtek talán, hogy rengeteg pénze van a missziónak? Mikor kiderült, hogy nincs, lefoglalták és elcipeltek a püspöki ház, a szeminárium, a rendház, az elemi és középiskola, a műhelyek felszerelését és berendezését. Már előbb a „nemzeti hadsereg” bombázása alaposan megviselte az épületeket, most aztán téli hidegben, ablaktalan, bútortalan szobákban dideregtünk.

Nem sokáig. Kiutasítottak bennünket. Én még a kiutasítás előtt kerültem el Támingból. Híre jött, hogy a kalocsai nővéreket, akik iskolákban tanítottak, az árvaházat és az aggok menházát vezették, népbíróság elé akarják állítani. Takács János előljáróm engem bízott meg azzal, hogy a tizenegy nővért, pirkadás előtt az én misszióstelepe-men átcsempészve olyan területre vezessem, ahol nem érheti már bántódás őket. Átüzentem a nővéreknek, hogy öltözenek kínai asszonyoknak és legyenek készek éjfél utánra, hogy hajnalhasadás előtt már jól mögöttünk hagyhassuk

Táming városát. Csak a legszükségesebb holmit hozzák magukkal – kértem –, mert legalább húsz kilométert gyalog kell megtenniük csomagostul, és utána legalább nyolcvan kilométert ugyancsak gyalogosan. Sem a kedvesnővérek, sem én nem tudtuk nevetésünket visszatartani, amikor egymásra néztünk hajnal előtti találkozásunkkor. Én kínai szalmakalapommal, vékony háziszőttés kínai szabású ingemben, nadrágomban amolyan földmívesnek néztem ki a vidékről, ők pedig derék kínai lányoknak-asszonyoknak, a környék legegyszerűbb viseletében.

* * *

Utunk napokig tartott és fárasztó volt. Az én központomban kifogtuk egyetlen szamarunkat, mely az örlető malom kőlapját forgatta, egy hívem kölcsönadta tehenét és erre a furcsa fogatra – csacsi és tehén által húzott kétkerekű kordéra – tették holmijukat a nővérek és időnként, ha egyikük másikuk nagyon elfáradt, felült a kordéra egy időre pihenni. Napok múlva értük el a „szabad” területet. Kimerülten érkeztünk az ottani apácák rendházához, akik csak ideiglenesen tudtak helyet adni a nővéreknek. Reménytelen helyzetemben futárt küldtem Migen püspökhöz Jangchowba, hogy itt vagyok tizenegy nővérrel, el tudná-e helyezni őket missziójában legalább ideiglenesen. Már másnap hajnalban nagy hanggal vert föl álmomból egy civil ruhás, rövid bajszos, középkorú ember, aki azt állította, hogy ő Migen püspök, kezét rázott velem, pénzt nyomott a markomba és azt mondta, hogy ültessem a nővéreket vonatra, ad nekik helyet, ha akarnak, munkát is, és máris amerikai dzsipjére ugorva elszáguldott.

* * *

Migen püspök Chicagóban született, az SVD Missziós Társulat tagja lett, majd a misszió püspöke. Hallatlan energiával, egyszerűséggel és szeretettel vezette misszióját.

Egyszer hírt vett, hogy egyik papja beteg, s bár tudta, hogy a fronton kell átmennie, vonakodás nélkül azonnal beteg papjához autózott. Útközben végig gépfegyverezték dzsipjét, de beteg rendtársát a misszió központjában elhelyezett kórházba hozta. Sokszor láttam rossz ruhában templomát takarítani, és sokszor misét pontifikálni püspöki díszben. Kérésére egy időre missziójában maradtam. Karácsonykor kiküldött egy olyan környékre, ahol, mint mondta, három éve nem volt mise. Boldogan mentem, bár csúnya mód meg voltam hűlve. Három misét mondtam az ablakatlan, jéghideg templomban. Magam sem emlékeztem mit prédikáltam, s a láz hol izzasztott, hol meg a hideg rázott. A harmadik mise után egy idősebb helyi kínai ember kérte, hogy kereszteljem meg: tízévi habozás után a szentbeszédem meggyőzte, hogy Krisztushoz kell térnie. Talán életem leggyengébb szentbeszéde volt ez. És – talán a leghatásosabb.

* * *

Támingi magyar jezsuita misszióink sorsa megpecsétlődött. Az összes atyát kiutasították. Néhány bennszülött kínai pap megkísérelte az ottmaradást, egy részük börtönbe került, más részük később kimenekült. Kiszeminaristáinkat és iskoláink tanítóit, akik kimenekültek, segíteni akartuk. Így hát menekülttábor állítottunk föl Migen püspök területén és az Amerikai Vöröskereszt útján gabonát, pénzt szereztünk talpra állításuk érdekében. Egy ilyen út egészen Sanghajig vitt, tél idején, esőben-hóban üldögtünk egy lapos, fedetlen vagon peremén kapaszkodva, hogy az őszepréselt tömeg le ne lökjön bennünket. Katekistám – aki utánam jött és kiásta elrejtett kézírataimat és írógépet – humorérzéke sokat segített ebben az utazásban. Szeminaristáinkat Pekingben telepítettük le. Ide hívott Koch István előjáróm; az én feladatomban volt az élelem beszerzése. Fillérekre került az egyszerű koszt, de fillérünk is alig akadt.

Azért életben maradtunk, soványak voltunk is mindahányan.

* * *

Pekingből, „a te édes Pekinged”-ből, ahogy kollégáim tréfálkoztak velem, kerültem a város elfoglalása után Tien-csinbe a jezsuita egyetemre tanítani. Végigéltem Peking kiéheztetését, a nemzeti hadsereg elmenekülését, a kommunista hadsereg megszállását – az utcán álltam a város népe között, mikor Mao Ce-tung a városba lépett, végigvonult kíséretével az utcákon. Tiencsin még füstölgött, mikor odaértem. Álomom és vágyam az volt, hogy ott végleg megtelepszem. Előadásaim bevezetések voltak az újságírásba, riportozásba és bevezetést adtam kedvenc témámról, az összehasonlító irodalomról. Mindezt természetesen kínai nyelven, hiszen hallgatóim között alig akadt, aki angolul vagy franciául beszélt volna. Nagyon boldog voltam tiencsini hat hónapom idején. Ám a népi kormány lefoglalta az egyetemet, a külföldi, különösen jezsuita francia tanárokat nem engedte tanítani, és lassanként az én helyzetem is tarthatatlanná vált. Végül is megkaptam kiutasításomat. Ezzel egy időben Koch István előjáróm Pekingből üzent, hogy látogassam meg. Alig kaptam engedélyt a nem több mint háromórás vonatútra. Igazoltattak a fölszállás előtt, a vonaton, Pekingben csak órákat kaptam rendtársaim látogatására. Koch atya elbúcsúzott tőlem és bejelentette, hogy Amerikába kell utaznom, majd – mondta –, onnan ahogy tud, segít nekünk. Nem valószínű, hogy sokáig maradhatunk Kínában. – Igaza volt. Rövidesen az összes külföldi misszionárius elhagyta Kínát. Egy részük már előbb is.

Mikor én nehéz szívvel egy kis gőzösre szálltam Tiencsin kikötőjében egy osztrák és egy kanadai rendtársammal, 1949 nyara volt. A kis gőzös keservesen vitt bennünket, a födélzetén gyékénydarabokon üldögélő tömeget, Hongkongba. Ott három napot töltöttem, kölcsönt vettem föl repülőjegyemre és végül is hosszú-hosszú repülőúton: Ma-

nilla, Waek, Midway, Honolulu, San Francisco állomásokkal megérkeztem – keresztülvonatozva egész Amerikát – New Yorkba, majd Bostonba, ahol Raile Jakab atya várt. Várt, mert találkozásunk napján így szólt hozzám: „Copfos kínai, viszlek Torontóba, ott leszel.” És vitt Torontóba, Kanadába.

Bár új szakasza „pitymallott” életemnek, Kínát ez az új élet nem temette el. Úgy éreztem és úgy érzem ma is, hogy amit tanultam, amit igazán megtanultam az Életről, azt Kína adta nekem.

* * *

Nemcsak az én csodálatos Pekingem kínai irodalma, művészete, műveltsége tanított, de városok, falvak népe, kulik, földművesek, öreg, vak emberek, tanítók, tisztviselők, írástudók és írástudatlanok, olyanok is, akiken alig látszott, hogy egy ötezer éves kultúra örökösei, mégis magukban hordták az arányérzékét, tudták és élték, hogy a természet nagy, az ember kicsiny, mint a taoizmus által inspirált tájképeken, ahol a hegy nagy, a patak boldogan futja útját, és valahol egy kis pont: ember vándorol bottal a kezében. Vándor az ember a földön, jön és átmegy rajta az élet és az ő életén, de míg vándorútja tart, az Ég Templomkupolája alatt él, a szent, szép és nagyon valóságos dolgok veszik körül, és meg kell tanulnunk hálásnak lenni elsősorban szüleinknek, akik az életet közvetítették nekünk, meg kell tanulnunk élni testvéreink, barátaink, az emberek közösségében. Kínában élve szinte Krisztus Evangéliumát látja az ember a megvalósulás felé törekedni alázattal, egyszerűen és őszinte emberséget kínálva hozzá. Pekingben a császárság korában az Ég Fia, a császár minden évben kivonult az Ég Templomához, mely kerek márvány porond szövedéke – az Ég Templomának mennyezete a Peking fölötti mindig-kék-ég. A császár böjt és vezeklés után egyedül föllépett a lépcsőkön a fehérmárvány platform legfelsőbb lapjára és ott kenyér és bor áldozatot mutatott

be az Ég Urának. Összekötötte – legalábbis törekedett összekötni – az Eget a Földdel, mint a görögök Apollón-istensége, aki szerette az embereket – a kínai császár, bár sohasem sikerült egyiknek sem, mint a Megváltó Jézus Krisztus az Atyaisten és az emberek közössége közé akart állni, hogy az embereket Istenhez emelje és az Istent lehozza embertársainak. Kínában tanultam meg Tertullianus igazságát is, hogy az ember természete szerint keresztény. Olyan eldugott belső-kínai falvakban, ahol én voltam az első fehér vagy nyugati ember, akit láttak, a Tízparancsolat éppúgy ott élt a gyermekek és felnőttek lelkében, mint a gyermekkori és felnőtt korú keresztény katekizmus leckéiben. Nem, Kína soha sem vetett ki magából, Kína nagy szerelmeim közötti nagy szerelem – szerettük, becsültük, tiszteltük és nyugodtan, hosszan tűrően, derűsen ismerkedtünk egymással. Kínától és népétől amíg élek semmi és senki el nem szakíthat: ott lettem egészen emberré és ott igazán kereszténnyé.

* * *

A kínai ember – a régi kínai ember – úgy érezte, hogy az ember kicsiny, a természet nagy. Meg kell hát tanulnunk a nagy mester, a természet tanítását. Élni kell hatalma alatt, nem hadakozni ellene. Így egyén, család, születés, egészség, betegség, fiatalság, öregség, élet és halál mindig egyensúlyban áll a békés, alázatos, nyugodt, türelmes emberben, aki örül, hogy él, sóhajtvá mosolyog, ha szenved, mosolyogva sóhajtván és nyugodtan hal meg, tudva, hogy a Nagy Természet rendje ez. Nem kevés fejcsóválást okozott éveken át az a megállapításom Kanadában és Amerikában, hogy a japán háború és a kommunista átalakulás súlyos tíz évében kevesebb panaszkodó kínaival találkoztam, mint Kanadában és Amerikában egy hét leforgása alatt. Civilizációnk errefelé, igen magas. Kultúránk? Lelki kultúránk? Életbölcsségünk? – az már más kérdés. Hiszem, remélem és imádkozom azért, hogy Kína súlyos válságain át megta-

lálja korszerű egyensúlyát és remélem, hogy nemcsak a hibákat, a nyugtalanságot és a boldogtalanság forrásait tanulja el a nyugati civilizációtól.

* * *

Huszonnégy éves koromban utaztam Kínába, harmincnégy éves koromban szakadtam el onnan. Első állomáshe-lyem Toronto, Ontario, Kanada volt. Békési István vezette a plébániát, de az idő tájt betegeskedett és segítségre volt szüksége. Fél évig loholtam Békési Pista mellett, aki gyors mozgásával nemcsak a torontói magyarok életét pezsdítette fel, de bejártuk a nagyobb környéket is. Prédikáltunk, miséztünk, gyóntattunk, lelkigyakorlatokat adtunk, kulturális egyesületeket szerveztünk és vezettünk. A Spedina és Dundas-sarki Szent Erzsébet magyar templom sekrestyéjében éltünk. Bár kaphattunk szobát a jezsuita szeminárium-ban is, alig használtuk ki ezt az alkalmat. Egyszerűen nem volt időnk alvásra, rendszeres étkezésre. Híre jött, hogy a dél-ontariói dohányvidéken mozgolódás történt az irány-ban, hogy magyar papot szerezzenek lelki gondozásukra. Bakos György volt a lelke ennek a mozgalomnak. Kapcsolatot szerzett Mária testvérhez, aki a Szociális Testvérek főnöknője volt Hamiltonban. Úgy alakult a helyzet, hogy három népmissziót hirdettünk meg: Delhiben, Tillsonburgban és Langtonban. Ez körülbelül nyolcvan mérföldes területet jelentett, és úgy gondoltuk, hogy sok magyarnak adunk alkalmat, hogy találkozhasson velünk. Békési betegeskedése miatt mind a három misszió rám ju-tott. Hatalmas, megrendítő élmény volt mind a három. A magyarok legnagyobb része ezen a vidéken megszállt terü-letekről kiszorult zsellérmép volt. A hit szunnyadozott ben-nük, de idegen környezetben, idegen nyelven nem érezték magukat otthon a kanadai templomokban és nem is jártak oda.

Gazdaságukat szépen kiépítették, szinte mindnyájan – több mint nyolcszáz család – dohánytermelést folytattak.

Száz-százötven holdas birtokaikon aszerint, hogy mennyi termelési engedélyt tudtak szerezni, tíz-húsz hold virginiai dohányt ültettek. Ez úgy történt, hogy először melegházban palántáztak, majd a nyár elején kiültették a palántát a nyílt, megmunkált földekbe és nyár végén jött a „levéltörés”, melyre tíz-tizenöt munkást fogadtak föl. A munkások a távolabbi környékről, sőt Kanada francia részéről, Montreal felől, Québecből sereglettek oda. A letört dohányleveleket csomóba kötve mesterségesen fűtött szárítókba akasztották, száradás után meggőzölték, hogy a levél ne törjön, és nagy bálákba kötözve készítették elő eladásra. Kanadai, amerikai dohánycégek emberei jöttek a Dohányvidékre megbecsülni az egyes földek dohányának értékét, és mindjárt árajánlatot is adtak. Idegesítő idő volt ez. Ekkor dőlt el, hogy a rengeteg befektetés, a „látástól vakulásig munka”, a bajlódás a sokszor fegyelmezetlen munkásokkal milyen eredményt hozott. Néha sok volt az eső, néha túl kevés, néha idő előtt jött a fagy – sok izgalmon ment át ez a nép, mire a dohánycégek megvették és kifizették verejtékük munkáját.

* * *

Természetesen más nemzetiségűek is foglalkoztak dohánytermeléssel, nemcsak a magyarok. A belgák előbb érkeztek, többen is voltak. Voltak német, szláv csoportok is. Delhi volt a központja ennek a nemzetiségi világnak. Állt ott Belga Ház, Német Ház, és a lelkigyakorlatok idején már Magyar Ház is. Oda hirdettünk gyűlést. Vagy ezer lélek jelent meg ezen az összejövetelen. A templomépítés igénye és reménye oly forró volt, hogy azt mondtam nekik: ha ennek a lelkesedésnek fele igaz, itt a környéken rövidesen lesz magyar templom. Lett is. Az öreg püspök szívesen beleegyezett kérésünkbe, ám rövidesen meghalt; utódja, Cody püspök pedig melegszívű barátja lett a magyaroknak. Engedélyt kaptunk, hogy nézzük ki a helyet és tervezzünk, építsünk. „Időnként jelentse nekem vagy a kancelláriai hi-

vatalnak, hogy miként állnak” – mondta nekem mosolyogva Cody püspök egy ebéden, ahol csak ketten voltunk. Majdnem jezsuita lettem én is, folytatta: „magánkönyvtáram csupa jezsuita íróból áll. Hogyne bíznék a jezsuitákban!” És bízott is bennem. Ez a bizalom serkentőbb és sürgetőbb volt, mint a felügyelet és ellenőrzés lett volna. Bakos György öröme nem ismert határt. Életének célját látta abban, hogy itt virágzó magyar templomi élet szülessen. Kiválasztottunk egy elhanyagolt régi tehén-farmot, mely százharminc holdas területen két nagy pajtát, egy tűrhető állapotban levő házat és egy kis százötvenéves házacs-kát ölelt körül. Míg tárgyalások folytak mérnökökkel, míg a pénzgyűjtés megszerveződött és megindult, vasárnaponként hol Delhiben, hol Langtonban, hol Tillsonburgban, néha-néha Radney-ben miséztem. A delhi-i plébános meghívott, és plébániáján éltem egy évig mint vendég.

* * *

A templom tervét leskicceltem és kész tervvel ültem össze az építőmérnökkel. Leegyszerűsített romaneszk stílust választottam, mert az volt a legkevesbé költséges és mégis „templomi” jellegű. Tornyot állítottunk a templomhoz simulva, magas tornyot, mert tudtam, hogy magyarjaim látni akarják a lapos vidékről templomukat, és ha megkon-dultak a harangok, azok hangja így messzebb szállt. A mérnök magasolta a tornyot, de beleegyezett. A templomépítés megindult. Karácsonyra már álltak a falak, és a tetőt is felhúzták. Első karácsonyi éjféli misénken a kezünk a ke-helyhez fagyott, de a népem könnye is arcukhoz. Kevés ilyen megrázóan megható élménynek voltam tanúja éle-temben.

A templom belső részét magam terveztem. Montreal-ban rendeltem meg a padokat, áldoztató rácsot, egy helyi belga asztalos építette meg a hatalmas faoltárt és két magyar művész, a Poczek testvérek festették meg tojástempe-rával a főoltár mögötti hatalmas tryptichon képeit. Középen

a *Hegyi beszéd* jelenete uralta a teret, de ember nagyságú Jézussal, körötte tizenkét apostolával és nagy csoport hallgatósággal. A képen minden egyes személy szimbolikusan jelezte a *Hegyi beszéd* főbb jelentőségű üzenetét. Kétoldalt kisebb mezőben Szent Péter, az egyház első feje állt, majd a másik oldalon Szent László király, a rendkívüli idők rendkívüli szentje. A templomot az ő pártfogása alá helyeztük, már csak azért is, mert volt már Dél-Ontarióban Szent István, Szent Margit- és Szent Erzsébet- templom, továbbá Szent László ünnepe június végére esik, amikor a dohánymunka szünetel, és ez az idő alkalmas „búcsúra”. Jól választottunk, már a kezdet kezdetén legalább ötezer ember jött össze a courtlandi búcsúra.

* * *

A templom fölszentelése után egy kicsit rendbehozva az öreg-öreg épületet, lent irodát, fönt hálót rendezve be, kiköltöztem Delhiből és Courtlandon plébánoskodtam. Mária nővér kijárt Hamiltonból segíteni, Bakos György tervezett, sürgetett, cselekedett körülöttem, sikerült kapnom két szociális testvért, akik a nagyobb házat foglalták el – egyikük a konyhát vezette, Magdolna nővér pedig az egyházközi munkában segített. Nagy erővel és türelmetlen lelkesedéssel dobtam magam a templomépítés idején és utána is a lelki munkába. Lassanként egyre többen jöttek rendszeresen vasárnaponként; megindultak az egyházközi szervezettek, rendszeres gyűlések, temető terv, iskola terv, öregotthon terve merült föl, új plébánia gondolata, amely ellen egyelőre tiltakoztam, nehogy az legyen a lát-szata, mintha mi papok a kényelmet keresnénk. Segítőt is kaptam Ugrin Béla rendtársam személyében. Adósságunk csökkent, már majdnem kifizettük a templomépítés költségét. Grottát emeltünk nyári összejövetelek idején szabadtéri misére, rendbe hoztunk egy nyitott pajtát, mely alatt szórakozni, vacsorázni és táncösszejöveteleket lehetett rendezni. Jártam a környéket, egyre nagyobb sugárban. Fá-

rasztóak voltak ezek a félnapos utak. Ha ebédre állítottam be, jól megetettek és biztattak: „Hát csak nem hagy az Atya itt bennünket vacsora előtt!” Konyhánkat minden jóval ellátták jó magyarjaim. Csirke, tojás, friss főzelék, sertés-, marhahús olyan tömegben jött konyhámra, hogy nemegyszer Hamiltonba kellett küldenünk a nővérekhez, nehogy ránkromoljon a sok étel. Egyszer tizenkét élő csirkét kaptam, és az autó csomagtartójába tettem azokat. Hazaérve elfelejtkeztem róluk és csak másnap jutott eszembe a tizenkét élő csirke. Hamiltonba vágattam velük, a csomagtartó kulcsát az egyik nővér kezébe nyomtam, mondván: nem akarom látni, mi történt szegény csirkékkel. Még élt mind, de tisztogatásra több időt fordított a kedvesnővér, mint a csirkék kiemelésére.

Ez idő tájt Reisz Elemér volt a provinciálisunk. Hamiltonban székel. Egyre több rendtárs jött át Európából. Varga Andor, aki a provinciális titkára volt és filozófiát tanított a torontói jezsuita szemináriumban a New York-i Fordham egyetemre költözött tanárnak. Békési István szabadon mozgó amerikai misszionárius lett. Én egyre nagyobb kimerültséget éreztem. Gyűlések, hosszú esti összejövetelek után hányigerem volt, sokszor álmatlanul hanykolódtam. Sokat dohányoztam, de az erősen ivásra szokott magyarok között semmi szeszes italt nem ittam. Formózában nyugtalankodtak odatelepedett kollégáim, hogy nem segítem eléggé őket.

* * *

Fizetésünk Kanadában alacsony volt. Reisz atya megkérdezett, nem volna-e kedvem helyet változtatni. Beleegyeztem. Cody püspök behívott magához, ellenkezett: „Nem hagyhatja itt élete fontos művét! Milyen garanciát kapok, hogy utódja helyt áll?” Megnyugtattam, hogy majd kiheverem az elszakadás fájdalmait, és utódom Ugrin Béla lesz, aki még friss és erős, és többet tud majd dolgozni mint én, egyre fáradtabb magamvonszolásával. A püspök eljött

búcsúztatásomra és én nekiindultam széles Amerikának missziókat, lelkigyakorlatokat adni.

* * *

Körülbelül öt évet éltem a Courtland-környéki magyar dohányosok lelkigondozásában.

Már majd huszonöt éve, hogy a dohányvidéki magyarok ismeretségébe kerültem. Kemény, szívós, becsületes népnek ismertem meg őket. A maguk erejéből, munkájából és eszességéből lettek azok, amik ma: jómódú, megbecsült gazdaemberek Dél-Ontárióban. Most már a templom mögötti temető száz és száz sírhelyet mutat. Egykori munkatársaim, a kezdők egyre többen lépnek ki a templomajtón, és fekszenek le pihenni sírjukba. Gyerekeik, unokáik lépnek majd helyükbe, de ez más világ lesz már, nem a „honzoglalók” első, nehéz küzdelme, hanem a feloldódott, könnyebb, általánosabb kanadai életbe integrált életforma. Nem olyan zárt, küzdelmes és magyar, mint a sírbaszálló szülők és nagyszülők élete volt.

* * *

Amerikába visszaköltözve Clevelandben telepedtem meg néhány hónapra, majd missziókat adtam McKeesporton, Pennsylvaniában, Detroitban, Pert Amboyban (New Jersey) és Youngstownban. Itt ért utol a McKeesport-i szlovák származású plébános és kérve kért, hogy segítsen ki, mert hívei nagy része magyar, s ő még a Miatyánkot sem képes helyes kiejtéssel megtanulni. Tíz hónapot töltöttem McKeesporton. Utána majdnem egy évet Pittsburgh-ben olasz származású hívek között. Itt újra betegeskedni kezdtem, súlyos gyomorfájdalmak gyötörtek. Orvosom azt állította, hogy meghűlésem a gyomromra ment. Varga Andor, aki akkor már provinciálisunk volt, hallva betegeskedésemről följánlotta, hogy helyet szerez számomra New York államban, Manhassetben, Long

Islanden, ahol jezsuita közösség él. Itt majd rendbejövök; és innen majd meglátom, hogyan tájékozódok tovább. Békési Pista eljött hozzám, hogy elkísérjen. Én vezettem az autót, de nem voltam bizonyos abban, hogy a több száz mérföldes utat legyengült állapotomban végig tudom hajtani. Mire Manhassetbe értünk, esteledett. Én „rendházat” vártam, és íme egy hatalmas kőkastély állt előttünk. Már azon voltunk, hogy továbbhajtunk, de gondoltuk, nem árt megkérdezni, merre fekszik a jezsuita rendház. Biztosítottak a gyönyörű bronz- kapu mögött, hogy helyben vagyunk, várnak.

A régi Brady-kastély, amelyet ez a dúsgazdag család az amerikai jezsuitáknak ajándékozott, a hovatarozásom központja immár több mint húsz éve. Az első félévben állandóan ott laktam, onnan jártam a környékbéli amerikai egyházközösségekhez kisegíteni: misézni, gyóntatni, prédikálni, temetni. Aztán a közeli GardenCity-ben (valóban Kertvárosban!) szolgáltam a templomot négy évig. Onnan Long Island sziget északi részén Northporton éltem hat éven át. Most, e sorok írása már hatodik évemben talál St. Jamesben, e sziget északi oldalán, közel a tengerhez.

* * *

Ettől kezdve magyar kapcsolataim az írásra szorítkoztak. Már kisgimnazista koromban írogattam. Filozófus koromban két kisregényt és egy verseskönyvet adtam ki. A *Katolikus Missziókba* és *A Szívbe* gyakran küldtem cikkeket. Kínában végignaplóztam összes élményemet, vagy legalábbis élményeim legnagyobb részét. Kanadában kéziratot, litografált verseskönyvet adtam barátaim kezébe, majd válogatásban Amerikában nyomtatásban jelent meg az itteni *A Szív* kiadásában Radányi Rókus osztálytársam, a lap szerkesztőjének keze alatt három versesfüzetem: *Belső Kaland*, *Hullámokon* és *Téli Ösvény* címen. Ebben az időben Ausztriában kinyomtatták egy kis kötetben *Útközben* című elmélkedés-sorozatomat. A *Magyarok Vasárnap-*

ját, a Torontóban kiadott *Magyar Életet*, több európai újságot szinte tömtem cikkekkel, elbeszélésekkel, reflexiókkal. Írásaim legjellemzőbb címe talán az a sorozat, amelyet *A Szív hozott Jegyzetek az életről* címmel. Mindig az élmény vezette tollam, mindig az életről írtam úgy, ahogy az Élet, (az isteni, emberi) érintett.

Végezredményben, ha visszanéznék életem hatvan évén, vándoremlőnek érzem magamat, utasnak, aki nemcsak beutazta, de végiglakta a földkerekséget és eközben az „utazás” közben a lélek útját, a szellem útját utazta, az emberi élet magamnak kijutott élmény-világát utaztam.

* * *

Majd minden nyáron két-három hétre elutaztam valahová. Egyszer, Kínából kijövet végigvonatoztam Amerikát, egyszer New Yorkból Los Angelesig hajtottam autón, egyszer New Yorktól, Kanada északkeleti pontjaitól végighajtottam Kanada északi részein, többször voltam Olaszországban, jártam Görögországban, Egyiptomban, a Szent-földön, Mexikóban, Dél-Amerikában (Venezuelában). Lelkészkedtem a Karib-szigeteket végigcirkáló kirándulóhajón, végigtúráztam Franciaországot, éltem egy barátaimtól följajánlott lakásban három hétig Svájcban. Szerettem ezeket az utazásokat, ha ismerősökkel, jó barátokkal vagy egyedül utaztam. Portugáliát és Dél-Spanyolországot egészen egyedül jártam keresztül-kasul. Útirajzokat írtam majd minden utazásomról.

* * *

Még egyfajta utazásról számolhatok be. Utaztam az egészség és utaztam a betegség világában. Mikor Manhassetből kezdtem kijárni segíteni amerikai paptársaimnak a környéken, Brooklynba hívtak, ahol nyolc hónapig segítettem ki. Ez az idő a magyar 56-os események ideje volt. Camp Killnerbe, a környékbéli katonai táborba har-

mincötezer magyar menekült érkezett, köztük unokaöcsém családjával együtt. Kijártam a menekülttáborba, dolgoztam a plébánián és egy vasárnap ebéd után, mert fáradtnak éreztem magamat, ledőltem ágyamra pihenni. Mély álomból szörnyű gyomorgörcsökre ébredtem. Alig tudtam levánszorogni az emeletről, hogy plébánosomnak jelentsem bajomat. Amikor rám nézett, arcáról láttam, mennyire beteg lehetek. Orvost hívtunk, aki gyomorátfűródásra gyanakodott, de nem volt biztos a diagnózisban, így nem adhatott fájdalomcsillapítót. Felhívtam magyar barátaimat – akikhez hivatalos lettem volna vacsorára –, hogy nem mehetek, inkább ők jöjjenek, és vigyenek kórházba. Míg útban voltak értem, fölhívtam egy magyar orvos barátomat, aki a roslyni kórházban dolgozott. Ő biztosított, hogy mindent előkészít, operáló orvost, műtétes ápolókat, ha szükség lenne rájuk. Barátaim autójukba segítettek, és összeszorított fogakkal, a fájdalomtól az ájulás határán értünk egyórás autótút után a kórházba. Vért vettek tőlem mindjárt ott az autóban és rövidesen kiderült, hogy gyomorátszakadásom van, és sürgős műtétet kell, hogy végezzenek rajtam. Orvos barátom megkérdezte, szeretnék-e beszélni egy paptársammal. Annyira rosszul áll az ügyem? – kérdeztem a fájdalomcsillapítók hatása alatt lassanként fájdalommentesen. Nézd, mondta, lehet, hogy az átfűródás már a délelőtti órákban történt. Most már elmúlt este tíz óra. Reméljük, hogy nem kapott mérgezést a szervezeted.

* * *

Gyomromat mint egy lyukas harisnyát bestoppolták – mondta később a műtétet végző orvos. A hatodik napon már rendházamban lábadoztam. Egy hónap múlva munkába álltam. Először eddigi, brooklyni helyemen, majd Garden Cityben, később Northporton. Ott újra gyomorvérzést kaptam karácsonytájt. Orvosom műtétet ajánlott, én kértem, várjuk meg „diétázásom” eredményét. Két hónap múlva a röntgen nyomát sem mutatta duodenális fekélyemnek.

Két és fél évvel ezelőtt, Anyám halálának idején hirtelen rosszul lettem, és orvosom kórházba küldött. Ott két hétig olyan állapotban feküdtem, hogy számos látogatóm véleménye szerint nem hitték, hogy valaha is a magam lábán lépek ki a kórházból. Az orvosok nemcsak duodenális, de gyomorfekélyt is találtak bennem. Két hét múlva kiengettek a kórházból azzal, hogy három hónapos, erős diétázás után véleményt mondanak. Elmúlt a három hónap. A röntgenfelvételek semmi javulást nem mutattak, pedig abahagytam a dohányzást, és pontosan betartottam a diétát. Megoperáltak, kivették a fél gyomromat. Egy hét után már a plébánián voltam és egy hónapra rá munkában. Erre a műtetre szükségem lett volna talán már tíz éve, vagy még előbb. A gyomorfekély titokzatos betegség. Kezdődhet hirtelenül, fejlődhet lassan. Van, aki már gyermekkorában gyomorfekélyes, csak nem tud róla. Két éve történt mindez – az elmúlt két évben egészségileg oly jól éreztem magam, mint soha azelőtt az elmúlt években.

* * *

Az elmúlt félévben vagy nyolcvan elmélkedő imát írtam össze. *Felnőni Bennem!* címmel kezdte közölni ezeket az imákat A Szív. Bieleck Jóskának, a havi folyóirat szerkesztőjének azt írtam, hogy ezek az imák az én ritmusomat, életstílusomat, legjobban megtalált egyéniségemet fejezik ki. A hosszú sorozatból, mely lüktető-élő, Isten felé mosolygó-kiáltó-kérő-repeső életem üteme, hadd állítom ide a Fölajánlás című ritmikus verset, mint életem lényegének kifejezését:

„A tudós tudományát ajánlja neked,
az anya gyermekeit, a férj a munkát
a csaláért, – mindenki azt, ami kedves,
a lényegét, élete súlyát, a vezető elvet,
az igazságot, úgy ahogy éli. Mit

ajánljak én Teneked? Lábad elé fektetem
az életemet! Lépj rá, emeld föl, mosolyogd
meg, csóváld a fejed, szeresd, vonj

vállat, de fogadj el! Amit adhatok,
ennyi csupán, ez vagyok én, fogadd el
az életemet. A jóját meg a rosszát,
közönyét, melegét, hidegét, kedvét,
vágyát, a szomorúságát, a kacaját meg
a könnyét, örömét meg a gondját.
Örömöm, gondom, kacajom, könnyem,
vigaszom, igazam, bizodalمام, Isten!
Ajánlja magát Teneked gyermekségében
a gyermek, erejében az erős, hitében
a hívő, – mindent úgy adjon-ajánljon
neked a néped, ahogyan ajándékok-magja
(kegyelmed) benne fogamzott, nőtt, érett
termett. Íme én az életemet, e rövidke,
hosszú kalandot, kegyednek vékonyka
ezüst fonalát, a milliószor milliónyi
rezgést tefeléd, ezt az örökös emberi
sóhajt színed előtt, ezt a felhajtást,
örömet benned, a nyűgös, kelletlen
szófogadást, meg a sok-sok „igent”,
én ezt teszem lábad elé. Lépj rá,
vagy emeld a Szívedhez!

* * *

Ahogy végignézek életem hatvan évén, úgy látom ma-
gamat mint vándort. Vándora voltam a földnek. Ismerked-
tem vele mint ember, végigutaztam, végigéltem. Találkoz-
tam ezer és ezer emberrel, különféle fajtájú, kultúrájú, nyelvű
emberrel, és nem tudnék egyet sem, akit ne ismertem

volna testvérnek. Hálás vagyok az én jó Istenemnek, aki vándornak hívott és megmutatta, hogy ember és ember között különbség alig van – mindenki az Ő gyermeke.

Mélységesen magyarnak érzem magam. De nincs részem a politikai magyarságban. Várom, remélem és imádkozom azért, hogy egy napon megszülessen az a magyar gyerek, aki, ha felnő, a maga lelkéből, magyar élményeiből megírja a nagy Magyar Misztikát – a magyar nép életét Istenben, Isten életét a Magyar Nép életében. Aki majd megmutatja a maga népének és az egész világnak, hogy a Magyar Nép krisztusi nép – élete, harca, igéje, hivatása, szenvedése, keresztre veretése, reménye a föltámadásban: Krisztus életének mintája és mása a világ népeinek színe előtt a Földön.

* * *

Miért folytassam? Alkonyodik, közeleg az este. Az én estém is, amikor (remélem) mosolyogva fordítom életem elhunyo gyertyafényét az én örök és végtelenül nagy szerelmem: Jézus Krisztus felé. Félénken, alázattal, de bizalommal és örömmel várom, hogy színe elé érjek. Holtomban, a nagy pillanatban, amikor szemtől-szembe leszek vele, majd megvallom gyenge, de mélységes és igaz szerelmem neki. Az Útitársnak, a Vezetőnek, a Biztatónak, Vigasztalónak, Titokzatos Testvérnek. Becéztél, vezettél, szeretted – itt vagyok készen átlépni a küszöböt, mely olyan, mint a Te Keresztrefeszítésed! Fogj föl, mert ez túl sok, összeomlottam, mögöttem minden sötét, előttem minden túl fényes. Vezess át az Új Életbe, kérem és szeretem azt, ha a Te Háza. Vezesd mindazt, aki most hal meg, a mi egész testvércsoportunkat életünk Örök Szülőjéhez, Istenhez. Már nem aggódunk, már örülünk, mi már megérkezünk veled, Jézus, Haza.

Cser László SJ

TARTALOM

Előszó	5
Boldog szívem éneke	7
A létem értelme	8
Krisztus-arc (magyar mise).	9
Szavak	10
Adoráció	11
Oltár I.	12
Oltár II.	13
Hála és könyörgés	14
Élő egymagadban	16
Tengerparton	17
Sóhaj a börtönből	18
Aki házamba léptél	19
Mondom és csak mondom	20
Galambdúc.	21
Óraütésre	22
Ruha.	23
Napi ima	24
Szabadon	25
Sirályszárny.	26
Ostor	27
Zajban	28
Ezt éld	29

Költészetemről	30
Könyörgés teljességért	31
Csend	32
Ima	33
Terített asztal	34
Élet ura	35
Az én és az én	36
Terv	37
Fehér-fekete	38
Lakóhelyed	39
A szíveden	40
Sóhaj	41
Veled lenni!	42
Ó, a hangom visszaadtad!	43
Isten Anyja, Mária	44
Végül is így szólt:	45
Egykor	46
Por	47
Szomj	48
Alatta minden másodlagos	49
Eucharisztia	50
Szívverés	51
Új jelek	52
Szárnyasok	53
Új nap elé	54
A létezésért mondok hálát	55
Jelenlét	56

Ima a Gonosz ellen	57
A Szent Kereszt előtt	58
Könny a keresztnél alatt	59
Úgy teremtettél minket...	60
Akaratodból születtem	61
Előtte majd megállsz...	62
Eltűnni Benned	63
A Koponyák Hegye alatt	64
Magadtól messze...	65
Ha rajzolni tudnám arcodat!	66
Akarva-akaratlan...	67
Lábnyom	68
A mai nap így egész	69
Zsoltáros ének az ajándékozó Istenhez	70
Nekrológ	71

Cser László magyar jezsuita egy évtizedet töltött Kínában. Ezek az évek meghatározók voltak kultúrája és költészete szempontjából egyaránt. Kanadában és Amerikában is visszatérnek a kínai emlékek. „Őszikék”, a most megjelenő kis válogatás – „önéletrajzával” együtt – vallomás az istent kereső és megtaláló lélek kalandjáról és öröméről. Ma, amikor az emberek száműzik életükből Istent és felejtik az Egyetlen Szükségest, Ccser atya a töretlen hit, a meg-megújuló remény és az állandóan felizzó szeretet énekeivel tanúskodik az isteni Jelenlétről

Szabó Ferenc

Megrendelhető:

KORDA Könyvkereskedés

Kecskemét,

Lestár tér 2.

Tel.: 76/328-977